Nr 9 WARSZAWA, 1 MAJA ROKU 1938. ROK XX

GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

TREŚĆ:

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN.

WARUNKI PRENUMERATY:

rocznie z przesyłką zł 18.—
kwartalnie „ „ zł 4.50
Pojedyńczy numer zł 1.—

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8
zł	200	120	65	35

Konto czekowe P. K. O. 30192. Konto pocztowe Kartoteka nr 6 (do sumy 50 zł).

Redakcja i administr.: Trębacka 11. Tel. redakcji 606-17; tel. administracji 606-14.
Redakcja rękopisów nie zwraca.

Dr JÓZEF ZALESKI

UWAGI DOTYCZĄCE URZĘDOWANIA STAROSTW W ZAKRESIE SPRAW PORZĄDKU PUBLICZNEGO

Praktyka starostw w referatach z zakresu porządku publicznego, mimo niezaprzeczenie znacznego postępu i usprawnienia, wykazuje jeszcze wiele niedomagań i błędów, których usunięciu należy poświęcić uwagę. Zajmę się tymi niedomaganiami, które częściej dadzą się zauważyć.

Wynikają one głównie z braków wiadomości teoretycznych, ujętych przynajmniej w wąskich granicach, jak również z pobieżnego zapoznawania się z normami prawnymi i grupują się głównie około kwestii swobodnego uznania władz, uzasadniania decyzji, nie odróżniania pojęć bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego.

Ponieważ niniejsze spostrzeżenia nie mają na celu teoretycznych rozważań, a tylko praktyczne niejako zsumowanie najczęściej zachodzących niedomagań, przeto odnośnie teorii swobodnego uznania odsyłam do pracy *dra Wilhelma Wachholza* p. t. „Zasada swobodnej oceny władzy administracyjnej w państwie prawnym".

Byłoby pożądane i celowe, aby z pracą tą zapoznali się referenci spraw bezpieczeństwowych i porządkowych. Brak u referentów tych teoretycznych wiadomości, choćby w skromnym zakresie, uwidacznia się w przedkładanych urzędowi wojewódzkiemu aktach i wybija się w decyzjach z racji zastosowywania postanowień art. 75 postępowania administracyjnego. Często zdarza się, iż w wypadkach skrępowania ustawowego w decyzjach powołany jest mylnie art. 75 ustęp 3 post. admin., a niejednokrotnie i w powyższych wypadkach decyzji nie tylko nie powołują się na powyższą mylną podstawę odmowy uzasadnienia, lecz wręcz ani słowem o uzasadnieniu nie wspominają. Oczywiście, wadliwość tę należy usunąć w drodze pouczeń referentów i skorygowania druków, używanych do decyzyj.

O ile chodzi o konstrukcję uzasadnień zauważyliśmy, iż w decyzjach starostw uzasadnienie brzmi przeważnie stereotypowo: np. „Ze

względów bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego" — bez bliższych danych, bez zasłonięcia się nawet postanowieniem art. 75 ust. 3 postępowania administracyjnego, co w świetle obowiązujących norm judykatury Najwyższego Trybunału Administracyjnego i okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr 10 z 12.II 1936 (Dz. Urz. Min. S. Wewn. Nr 5 poz. 22 z r. 1936) jest stanowczo niewystarczające.

Art. 75 postęp. administracyjnego ustalił zasadę, że każda decyzja w całości lub w części odmowna powinna zawierać prawne i faktyczne uzasadnienia. Od powyższej zasady artykul ten wprowadza wyjątek w wypadkach, kiedy decyzja jest pozostawiona swobodnej ocenie władz, w ten sposób, iż w wypadkach całkowicie swobodnej oceny wystarczy powołać się jedynie na podstawę prawną, natomiast w innych wypadkach, a więc oceny skrępowanej, powołanie się tylko na podstawę prawną wystarczy jedynie wówczas, kiedy ważny interes państwowy przemawia przeciwko bliższemu uzasadnieniu.

Wspomniany wyżej okólnik Nr 10 w punkcie 8 poleca przy odmownym załatwianiu spraw podawać krótkie, jasne i zrozumiałe dla stron uzasadnienie powodów odmowy zarówno pod względem prawnym jak i faktycznym nie tylko w sprawach, w których obowiązek faktycznego uzasadniania wynika z ustawy, ale też w sprawach należących do swobodnego uznania, chyba, że w tych ostatnich wypadkach podawaniu do wiadomości faktycznego uzasadnienia sprzeciwia się ważny interes państwowy.

Należałoby więc—moim zdaniem—poświęcić nieco trudu i więcej uwagi, by decyzje w kierunku uzasadnienia odpowiadały wyżej wymienionym wymaganiom, tym bardziej, że nawet orzeczenia z zakresu całkowicie swobodnego uznania podlegają według dotychczasowej judykatury kontroli Najw. Trybunału Adm. N. T. A. stoi na tym stanowisku, że nawet w wypadkach całkowitego swobodnego uznania, gdy wystarczy w myśl art. 75 ustęp 3 post. admin. powołać się na podstawę prawną, Trybunał powołany jest do kontroli, czy władza nie postępowała zupełnie dowolnie, czy postępowanie przeprowadzono prawidłowo i czy zastosowany został właściwy przepis prawa.

O ile władza w sprawie zastrzeżonej nawet całkowicie swobodnej ocenie przytoczy w decyzji, nie będąc do tego zobowiązana — pewne motywy, to Trybunał uważa, że jest uprawniony do rozstrzygania takich spraw w granicach motywów, przytoczonych przez władzę, albowiem—zdaniem N. T. A.—tego rodzaju umotywowanie orzeczenia pozbawia je charakteru orzeczenia opartego tylko na swobodnym uzna-

niu władzy i w tym zakresie legalność tego orzeczenia podlega kontroli Trybunału *(Kwaśniewski).*

Z powyższego zestawienia nasuwa się wniosek, że nawet sprawy, pozostawione swobodnej ocenie, winny — o ile możności — zawierać krótkie i jasne uzasadnienia, a w każdym razie akta tych spraw winny zawierać przesłanki, które prowadzą do wniosków, wyrażanych w decyzjach władz.

Przesłanki te — jak wspominałem — winny znaleźć odźwierciadlenie w aktach spraw zarówno ze względów na ewentualną czynność władz odwoławczych, -jak i ze względu na możliwość wnoszenia skarg do N. T. A.

W razie bowiem wniesienia odwołania od decyzji starostwa w sprawach pozostawionych swobodnemu uznaniu, musi siłą rzeczy w miejsce swobodnego uznania władzy I instancji ustępować swobodne uznanie władzy odwoławczej.

Władza odwoławcza musi więc znaleźć w aktach odpowiedni materiał, pozwalający na ocenę przesłanek i zaskarżonej decyzji i na powzięcie decyzji własnej.

O ile chodzi o te przesłanki, należałoby zwrócić uwagę już chociaż by na wartość i wagę tych przesłanek, uzyskiwanych zwłaszcza przez organa policyjne i na znajomość przynajmniej w pewnym stopniu zasad logicznego wnioskowania.

Niewątpliwie funkcjonariusze policji subiektywnie są przekonani o trafności i słuszności swoich spostrzeżeń — nie są w możności orientować się w zagadnieniach potrzeb i polityki administracyjnej — poziom intelektualny funkcjonariuszów nie jest i siłą rzeczy nie może być jednolity. Uważam za rzecz wskazaną, by czy to przy okazji odpraw, czy zetknięciu się z posterukami Policji Państwowej w terenie przeprowadzać z nimi rozmowy na tematy administracji i w tym zakresie podnosić orientację i właściwe zrozumienie potrzeb i zadań administracji państwowej.

Z własnego doświadczenia wiem, jak chętnie funkcjonariusze Policji Państwowej korzystają z takich pouczeń i rozmów i jaki korzystny wpływ wywierają one na późniejsze ujmowanie przez nich zagadnień z wielu dziedzin administracji.

O ile chodzi o ocenę przesłanek i wniosków z nich wyciąganych, wyrażających się w sformułowanych uzasadnieniach decyzyj, muszę poruszyć kwestię motywacji względami bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego.

Często natrafiamy na decyzję, i to zarówno z zakresu, w którym obowiązek faktycznego uzasadnienia wynika z ustawy, jak i z zakresu swobodnej lub skrępowanej oceny władz, które zawierają stereotypowe uzasadnienie: „ze względu na bezpieczeństwo, spokój i porządek publiczny". Takie stereotypowe uzasadnienie nie może być uznane za uzasadnienie wymagane rozporządzeniem o postęp. administracyjnym i wymienionym okólnikiem Min. Spr. Wewn. Nr 5 z r. 1936 i ze względu na stanowisko N. T. A., o którym poprzednio mówiłem.

Zasadnicza wada w tym kierunku polega na braku rozgraniczania zakresu pojęć bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, a w ślad za tym na powierzchownym ujęciu norm prawnych, traktujących o bezpieczeństwie, spokoju i porządku publicznym.

Dotychczasowe normy prawne w Państwie Polskim powyższe kwestie niejednolicie traktują, używając nawet niejednolitej nomenklatury. Zarówno dotychczasowe normy prawne, jak też judykatura i literatura nie dają ścisłych danych do skonkretyzowania definicji.

Pragnących zapoznać się bliżej z powyższą kwestią odsyłam do artykułów *Władysława Czapińskiego* p. t. „Bezpieczeństwo, spokój i porządek publiczny—próba konstrukcji teoretycznej", ogłoszonych w Nr Nr 9 18, 19 „Gazety Adm. i P. P." z r. 1929. Sądzę, że byłoby bardzo wskazanym, by referenci referatu porządkowego poznali się z tą b. pożyteczną i cenną pracą, a wtedy będą mogli ustosunkować się właściwie do norm, które dają podstawę do decyzyj w zakresie bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego.

Normalnie istniejące u nas przepisy nakazują bądź upoważniają władzę do działań ze względów na bezpieczeństwo, spokój lub porządek publiczny. Z interpretacji logicznej wynika, że do wywołania działania władz nie potrzeba zaistnienia wszystkich tych trzech kryteriów, a wystarczy powstanie choćby tylko jednego z nich. Uzasadnienie przeto decyzji wszystkimi trzema kategoriami może być, zależnie od faktycznych okoliczności, zbyteczne i błędne. Samo tylko użycie powyższych wyrażeń nie czyni zadość przepisom odnośnie uzasadnienia decyzji. Decyzje te, jako należące do zakresu skrępowanej oceny winny z reguły zawierać uzasadnienie faktyczne, chyba ze względu na ważny interes publiczny należałoby się zasłonić art. 75, ust. 3 post. administr.

Jako praktyczną wskazówkę podaję, że stosunkowo rzadko wchodzić będzie w grę przy decyzjach z zakresu porządku publicznego bezpieczeństwo publiczne — natomiast zwyczajnie chodzić będzie o spokój albo porządek.

Reasumując powyższe, należy stwierdzić, że do wydania decyzji dostateczne jest istnienie choćby tylko jednego z powyższych trzech kryteriów i to właśnie powinno znaleźć swój wyraz w decyzji i uzasadnieniu.

Wskazuje też na to użycie w normach prawnych przysłówka „lub", a nie „i".

Przechodząc do konkretnych wskazań, chcę poruszyć naprzód niedomagania z zakresu swobodnej oceny i uzasadnień decyzyj w dziedzinie stowarzyszeń, w szczególności odnośnie art. 14, 16 i 24 prawa o stowarzyszeniach.

Art. 14 nakłada na władze obowiązek zakazania założenia stowarzyszenia, jeżeli jego istnienie nie da się pogodzić z prawem albo może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa, spokoju lub porządku publicznego. Decyzja władzy w myśl wyraźnego przepisu ustawowego musi być należycie umotywowana. Z wyraźnego przepisu ustawowego wynika, iż nie ma tu swobodnego uznania władz w tym kierunku, czy i jak władza ma postąpić. Z przepisu tego również wynika, że nie może mieć tu zastosowania postanowienie art. 75 ust. 3, lecz że decyzja musi zawierać w całej pełni prawne i faktyczne uzasadnienie. Również art. 16, a także i art. 24 o ile ma zastosowanie do powiatowych władz adm. ogól. przepisuje wyraźnie, iż decyzje władz mają być należycie umotywowane.

Z dotychczasowej obserwacji praktyki starostw zauważyliśmy, że decyzje zakazujące założenia stowarzyszenia, zawieszające i rozwiązujące stowarzyszenia w przeważającej ilości nie podają faktycznego uzasadnienia, albo ograniczają się do ogólnikowego zwrotu „ze względów bezpieczeństwa i spokoju publicznego", przy czym bądź zasłaniają się art. 75, ust. 3, co jest błędne, bądź w ogóle nawet i na art. 75, ust. 3 nie powołują się.

Jakkolwiek niektóre komentarze wskazują, iż jest możliwość zastosowania w tych wypadkach art. 75 ust. 3 postęp. administracyjnego, wychodząc z założenia, że względy bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, nie wykazujące ścisłych, pozytywnych norm, należą do zakresu skrępowanej oceny władz. Nie ulega jednak wątpliwości ze względu na wyraźne postanowienia ustawowe, jak i stanowisko Min. Spr. Wewnętrznych, że decyzje muszą być pod względem prawnym i faktycznym należycie umotywowane i że postanowienia art. 75 ust. 3 postępowania administracyjnego odnośnie tych decyzyj zastosowania mieć nie mogą. Należałoby więc również w tym kierunku wejrzeć w referaty stowarzyszeniowe, by te niedomagania i błędy usunąć.

Chciałbym też w tym miejscu zwrócić specjalną uwagę na podejście władz do tych stowarzyszeń, których działalność w swych życiowych przejawach jest niepożądana. Chodzi o stowarzyszenia, dla których postanowienia statutowe są tylko pozorem, w rzeczywistości zaś prowadzą akcję komunistyczną.

Abstrahując od niedostateczności uzasadnień decyzyj zawieszających i rozwiązujących, chcę zwrócić uwagę na niedostateczność materiału, zebranego w aktach. Same poszlaki w gatunku takim, iż tacy a tacy członkowie komunikują się z osobami podejrzanymi o komunizm, osobami obserwowanymi, sami zaś nie byli karani za udział w akcji komunistycznej, są niewystarczające. Ujawnienie tego byłoby nawet niepożądane, gdyż zwracałoby osobom posądzanym uwagę i utrudniałoby dalszą akcję władz. Prowadzenie w bibliotekach wydawnictw wprawdzie o treści komunistycznej, lecz nie skonfiskowanych lub takich, którym nie odebrano debitu, nie może być podstawą do decyzji rozwiązującej, czy zawieszającej — wydawnictwa te są bowiem dostępne w księgarniach handlowych i nie są zakazane. Takie więc przesłanki nie mogą służyć do uzasadnień.

Zmienia się postać rzeczy, jeżeli w stowarzyszeniu są kolportowane nielegalne, skonfiskowane wydawnictwa. Również np. wówczas, gdy stowarzyszenie toleruje w sposób wyraźny przestępczą działalność swych członków, choćby faktem niewykluczenia ich ze stowarzyszenia, zapłatą grzywny za skazanego i t. p., gdy w zarządach znajdują się osoby karane sądownie za komunizm, a przez to wywierać mogą wpływ na kierunek działalności stowarzyszeń i t. p. Motywy wówczas są i mogą być uzasadnione.

Należy jednak, o ile możności w decyzjach i uzasadnieniach unikać motywów politycznych. Należałoby sięgnąć przede wszystkim do motywów innych, jak np. działalność przeciwko ustalonym dla stowarzyszenia zakresom i sposobom działania, przeciwko obowiązującemu prawu. Sięgnąć więc trzeba do uprawnień, płynących z art. 15 ustęp 1 i 2, zbadać działalność, zgodność jej ze statutem, który określa zakres i sposoby działania stowarzyszenia.

Z dotychczasowego doświadczenia wiemy, że właśnie w powyższym zakresie można znaleźć dosyć ugruntowanego materiału do likwidowania tych stowarzyszeń, które ze względu na interesy publiczne winny ulec likwidacji. Jest to wprawdzie droga żmudna, jednak — uważam — bardziej celowa i konkretna.

Natomiast motywy polityczne, winny — o ile istnieją — znaleźć odźwierciadlanie, lecz tylko w aktach, nie w uzasadnieniach decyzyj.

W tym kierunku — chciałbym to podnieść — zaznaczyła się na ogół znaczna poprawa.

Również przy tej sposobności chciałbym zaznaczyć, że kwestia nadzoru nad stowarzyszeniami, likwidacja nieżywotnych stowarzyszeń, porządkowanie i uaktualnianie ich spraw wykazuje w ostatnich czasach bardzo duży postęp i wielką ilość włożonej pracy.

Przy sposobności odwołań w zakresie wydawania pozwoleń na broń zdarzają się jeszcze — co prawda już sporadyczne — wypadki wydawania decyzyj z art. 24, gdy należało wydać z art. 19. Chodzi tu mianowicie o wypadki, gdy petent, któremu upłynął termin ważności pozwolenia na broń, wnosi prośbę o zezwolenie na dalszy okres. Referent, załatwiając odmownie podanie, wyrażał decyzję cofnięcia pozwolenia z art. 24, co należy uważać za błędne — nie można bowiem cofać pozwolenia nieistniejącego. Wypadki te, przedtem dosyć częste, zdarzają się obecnie b. rzadko, co kłaść należy na karb pośpiechu, koniecznego z początkiem roku, gdy podania o przedłużenie pozwoleń wpływają do starostw w znaczniejszych ilościach.

W ostatnich czasach spotyka się decyzje zakazujące odczytów, oparte na art. 2 prawa o przedsięwzięciach rozrywkowych i § 2 rozp. o wykonaniu prawa o publicznych przedsięwzięciach rozrywkowych. Decyzje te zawierają tylko ogólnikowe umotywowanie w słowach „ze względów bezpieczeństwa i spokoju publicznego", nie podając uzasadnienia faktycznego, nie uchylały się od tego uzasadnienia na podstawie art. 75 ust. 3 postęp. administracyjnego. W kilku wypadkach zakaz wygłoszenia odczytów nie był oparty na obiektywnych przesłankach, naprowadzających wnioski, iż bezpieczeństwo, spokój czy porządek publiczny był lub istotnie mógłby być zagrożony.

Ponieważ uprawnienia władzy w tej dziedzinie należą do skrępowanej oceny, przeto forma względnie brak uzasadnienia były wadliwe i dały asumpt do mylnych komentarzy rekurentów.

Niewłaściwe podejście do tych spraw, w których zainteresowane są zwyczajnie szersze koła społeczeństwa i do tego dostępne dla różnych wpływów i podszeptów, nie stwarza atmosfery korzystnej dla władz.

Winno się domagać od referentów bardziej krytycznej oceny okoliczności, świadczących, że przedsięwzięcie zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu. Aprobanci i decydujący o zarządzeniach winni takim sprawom poświęcić uwagę, może baczniejszą, aniżeli decyzjom dotykającym raczej jednostki.

Decyzje dotyczące szerszych warstw, nie przemyślane, zbyt pohopne, stwarzać mogą masowe nastawienie i niekorzystne sugestie.

Również należy podnieść jeszcze jedno niedomaganie, często w praktyce starostw powtarzające się — mianowicie zaniedbanie przedkładania odwołań w ciągu 7 dni po upływie terminu odwołania, oraz nadsyłania niekiedy odwołań bez kompletnych akt w myśl art. 89, ust. 2 postępowania administracyjnego. Wywołuje to zbędną pisaninę, sprawy ciągną się długo, czasem wpływają zażalenia rekurentów na przewlekanie spraw, albo wprost na zatrzymywanie odwołań przez starostwa.

Należałoby i w tym kierunku przeszkolić referentów, co byłoby z korzyścią dla służby.

STANISŁAW PRZESTRZELSKI

WARUNKOWE ZAWIESZENIE WYKONANIA KARY W POSTĘPOWANIU KARNYM ADMINISTRACYJNYM

Do czasu wejścia w życie kodeksu karnego z 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 60 poz. 571), władze administracyjne, powołane do wykonywania orzecznictwa karnego, stosowały część ogólną powszechnych kodeksów karnych, dotyczącą wykroczeń, o ile przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu karnym administracyjnym, względnie przepisy poszczególnych ustaw, nie zawierały postanowień odmiennych.

Wobec tego możliwe było stosowanie w granicach postanowień części ogólnych kodeksów karnych, odnośnie do wykroczeń administracyjnych, między innymi i instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak to zostało w swoim czasie wyjaśnione w okólniku Min. Spr. Wewn. z 24.III 1932 r., wydanym na podstawie porozumienia z Ministerstwem Sprawiedliwości.

Z wejściem w życie kodeksu karnego i prawa o wykroczeniach z 1932 r., stosowanie przez władze administracyjne instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary zostało przerwane, dla braku podstawy prawnej, ponieważ rozdział IX k. k. z 1932 r., regulujący stosowanie omawianej instytucji, nie został przyjęty przez prawo o wykroczeniach (art. 2 pr. o wykr.).

W tym stanie prawnym władze administracyjne pozbawione są jednego z ważniejszych środków umożliwiających prowadzenie racjonalnej polityki karnej administracyjnej, zmierzającej przede wszystkim do prewencji i mającej na celu również względy wychowawcze.

Prof. S. Glaser, w artykule poświęconym tej instytucji, pisze:

Jedną z naczelnych instytucji, mających za zadanie indywidualne dostosowanie kary do poszczególnego wypadku, w szczególności do osoby sprawcy, a zatem mających na widoku cel prewencji specjalnej, — jest właśnie warunkowe zawieszenie wykonania kary. Ideą przewodnią tej instytucji, mającej dziś prawo obywa-

telstwa we wszystkich nowszych ustawodawstwach, jest rozumne założenie, że w wielu wypadkach naruszenia ustawy większą korzyść społeczną przyniesie odstąpienie od wykonania kary, aniżeli jej bezwzględne wykonanie.

Zawarta w tych słowach charakterystyka tej instytucji uwidacznia w całej pełni jej walory wychowawcze.

Za wprowadzeniem instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary do prawa karnego administracyjnego, przemawiają poza tym i inne motywy.

Według posiadanych informacji egzekucja nawet niskich grzywien za wykroczenia „mniejszej wagi" napotyka na znaczne trudności, zwłaszcza wśród ludności wiejskiej, dotkniętej długotrwałym kryzysem. Okoliczność ta powoduje coraz częściej konieczność wykonywania zastępczej kary aresztu wobec nieściągalności grzywny. Wykonanie tej zastępczej kary aresztu również nie zawsze we właściwym czasie może być zarządzone z powodu braku odpowiednich aresztów gminnych, wykonanie zaś jej, po upływie dłuższego okresu czasu od chwili popełnienia wykroczenia mija się z jej celem.

W końcu, wprowadzenie warunkowego zawieszenia wykonania kary spowoduje spadek liczby podań o darowaniu kary „w drodze łaski", jak również przyczyni się do spadku liczby żądań skierowania spraw na drogę postępowania sądowego.

W tym stanie rzeczy, wprowadzenie omawianej instytucji do prawa karnego administracyjnego, dostosowanej odpowiednio do wykroczeń administracyjnych, staje się zagadnieniem aktualnym, którego realizacja jest nader pożądana z punktu widzenia polityki karnej administracyjnej.

MICHAŁ H. PRAWDZIC-LAYMAN

ROKI STAROŚCIŃSKIE, JAKO FORMA ADMINISTROWANIA

Będąca na warsztacie prac Ministerstwa Spraw Wewnętrznych rewizja przepisów o organizacji i trybie urzędowania urzędów wojewódzkich i starostw przewiduje koncepcję „roków urzędowych", t. j. załatwiania spraw przez starostów w czasie objazdów.

Jest aż nazbyt widoczne, że przyjęcie koncepcji „roków urzędowych", podyktowane względami uproszczenia stosunku władz do obywateli, wypełnić ma lukę, jaka dzieli wartki bieg życia od warowni przepisów, paragrafów i biurokratycznego shematyzmu.

Skoro więc tak doniosłe zadanie wyrasta na drodze działalności administracji ogólnej, to nie będzie rzeczą chybioną omówić organizację „roków urzędowych" w oparciu o istniejącą w niektórych powiatach praktykę w tym względzie.

„Roki urzędowe" czy też — może właściwiej — „roki starościńskie" winny stanowić wszechstronnie wyzyskaną sposobność bezpośredniego szerokiego kontaktu czynnika urzędowego z obywatelem.

Roki mają być tedy nie tylko uproszczonym trybem załatwiania spraw, ale i przyczynkiem do głębokiej penetracji myśli ogólno-państwowej w środowiska lokalne.

Wychodząc z tego, naszym zdaniem bezspornego założenia, należałoby wyprowadzić dwie wytyczne w zakresie organizacji „roków": 1-o jak najpełniejsza obsługa obywateli w czasie „roków", w sensie zwiększenia efektyzmu spraw definitywnie załatwionych w trybie decyzji odręcznej i natychmiastowej i 2-o oddziaływanie normatywno-instrukcyjne na czynniki urzędowo-społeczne, kształtujące rzeczywistość lokalną.

Logicznym rozwinięciem przedstawionych wyżej wytycznych byłoby uznanie zasady uczestnictwa w „rokach" przedstawicieli wszystkich urzędów zespolonych i nie zespolonych z administracją ogólną, a mianowicie: urzędu skarbowego — w osobie naczelnika urzędu wzgl. jego zastępcy, inspektoratu szkolnego — w osobie inspektora wzgl. podin-

spektora, wydziału powiatowego — w osobach sekretarza wydziału jako kierownika referatów samorządowych i inspektora samorządu gminnego, jako czynnika nadzorczego, P. Z. U. W. — w osobie inspektora powiatowego, Powszechnego Zakładu, starostw — w osobie referenta karnego celem odbycia na miejscu rozpraw, kierownika powiatowego zarządu drogowego, referenta melioracyjnego, lekarza powiatowego, komisarza ziemskiego, powiatowego lekarza weterynarii i komendy W. F. i P. W. — w osobie komendanta powiatowego.

W takim dopiero zespole, przy zgromadzeniu spraw z każdego resortu, dotyczących danej gminy (roki bowiem odbywają się w każdej gminie wiejskiej i miejskiej niewydzielonej) możliwym będzie wszechstronne i z maksymalnym wynikiem obsłużenie terenu. Dopiero w ten sposób zorganizowane „roki" będą dla obywateli rzeczywistym dobrodziejstwem.

Część normatywno-instrukcyjna „roków" polegałaby na zwołaniu odprawy sołtysów na dzień „roków", tudzież posiedzenia rady gminnej i zebrania społecznego w składzie przedstawicieli miejscowych organizacyj społecznych i nauczycielstwa.

Odprawa sołtysów, która powinna mieć miejsce przed przyjmowaniem interesantów, polegałaby na raportach sołtysów o sprawach i bolączkach poszczególnych wsi oraz na pouczeniach i instrukcjach dla sołtysów ze strony starosty i przedstawicieli innych urzędów.

Po przyjęciu interesantów następuje posiedzenie rady gminnej, w czasie którego starosta wyłuszcza kryteria pracy samorządowej, wskazuje zazębienie tych spraw interesem Państwa, poucza o obowiązkach radnych i daje nastawienie aktywizacji pracy.

Po wysłuchiwaniu opinii radnych w sprawach ogólno-gminnych następuje ostatni akt „roków" — zebranie społeczne w ten sposób, że komplet rady powiększa się udziałem przedstawicieli organizacyj społecznych i nauczycielstwa.

Na zebraniu społecznym następuje przedstawienie wytycznych programowych i wymogów, stawianych w tym względzie terenowi, a podyktowanych interesem publicznym i racji państwowej. Naświetlenie spraw przez poszczególnych kierowników resortowych i bezpośrednia konfrontacja z wymogami i sytuacją terenu umożliwia skorygowanie szeregu nastawień, daje ostrogę w pracy terenowej i wpływa na złagodzenie tarć i animozyj, tak często wykwitających w zaściankach partykularza.

Nie należy uważać nakreślonego programu „roków starościńskich" za przeładowany. Bardziej zwężone ujęcie organizacji „roków" nie

będzie spełniało zadania istotnego, nie będzie wszechstronnym wyzyskaniem wysiłków, jakiego „roki“ wymagają.

„Roki“ zorganizowane w sposób proponowany wystarczy odbyć raz do roku, gdyż pożytek z nich będzie duży.

Ważną jest rzeczą, aczkolwiek na pozór drobną, by sprawy zanotowane do późniejszego załatwienia w urzędzie były puszczone w bieg bezzwłocznie i w trybie przyśpieszonym.

Termin dla odbycia „roków starościńskich“ winien uwzględniać taki okres czasu, który umożliwiałby większej liczbie obywateli dotarcie do przedstawicieli władz w czasie „roków“ bez uszczerbku dla swoich spraw osobistych, a więc w powiatach rolniczych „roki“ nie mogą być wyznaczane w czasie robót polnych.

Przytoczone uwagi i spostrzeżenia być może posłużą, jako dodatkowy materiał przy ewent. opracowaniu instrukcji o „rokach“, a wówczas cel tego artykułu będzie osiągnięty.

Mgr ANTONI ROBACZEWSKI

BUDŻETY MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH W OKRESIE 12. LECIA, T. J. OD R. 1927/28 DO R. 1938/39

(Ciąg dalszy)

VIII.

Budżet na r. 1932/33

Preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na r. 1932/33 wynosił ogólną sumę 212.600.000 zł, a w poszczególnych działach niżej wymienione kwoty:

1	Zarząd Centralny	8 075.700
2	Województwa i Starostwa	30.615.100
3	Służba Zdrowia	10.530.600
4	Policja Państwowa	113.722 600
5	Korpus Ochrony Pogranicza	45.487.500
6	Główny Urząd Statystyczny	4 125.300
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku .	43.200
	Razem .	212.600.000

Preliminowana na r. 1932/33 suma ogólna w porównaniu z preliminowaną na r. 1931/32 jest mniejsza o (252.400.000 — 212.600.000 zł) *39.800.000 zł,* procentowo *o 16%*. Jest to bardzo duże zmniejszenie dla budżetu wybitnie konsumpcyjnego, a przy tym o specjalnym charakterze i zadaniach, jakie ma do spełnienia Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Referentem budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Sejmie był *profesor dr Ignacy Czuma* (B. B. W. R.). Służbę Zdrowia opracował *dr Dyboski.*

W wyczerpującym referacie (druk sejmowy Nr 441 część 7) referent poddał bardzo szczegółowej analizie cyfrowej preliminarz każdego z działów, o których mówi, że są to działy, z których przeważna ilość doskonale mogłaby reprezentować odrębne części, odrębne resorty, zarówno ze względu na specjalny charakter służby i pracy, jak i z uwagi na sumy, którymi odnośne działy gospodarują, jak i wreszcie na wielką ilość ludzi, zatrudnionych w agendach.

Podkreśla dalej referent różnorodność zadań i funkcyj Ministerstwa, mówiąc:

Iż ta różnorodność funkcyj Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wymaga specjalnej oceny tych składowych grup. Są to przecież prawie samoistne organizmy o odrębnych prawach życia i odrębnych zadaniach, których łączność usprawiedliwia dopiero głębszy rzut oka na istniejący między nimi związek i współzależność.

Powtóre pamiętać należy, że w ogromnej swojej przewadze, te funkcje są nie do redukowania, poza określoną jak sądzić można, już osiągniętą miarę. Takimi powołało je do pracy prawo, prawo ustawowe i konstytucyjne i przegrupowanie, okrojenie tych funkcyj w dzisiejszym stanie rzeczy jest nie do pomyślenia bez organizacyjno-ustawowych i głębokich zmian. Tego nie jesteśmy w stanie uczynić w czasie debaty budżetowej, to wymaga wiele studiów i przygotowania.[1])

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jest sercem administracji publicznej, tak rządowej jak i samorządowej Na jego sprężystość, pracę, zdyscyplinowanie, oszczędność i wydajność, patrzy całe społeczeństwo i reszta administracji. Gdyż przecież w II instancji kieruje ono pracami pięciu, a obecnie nawet sześciu innych Ministerstw. I cokolwiek można powiedzieć o tych lub innych brakach i uszczerbkach w przekroju, w całokształcie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wybija się gospodarką, zdyscyplinowaniem, oszczędnością i wielką pracą[2]).

Dziś, po tylu redukcjach, w starostwie, zorganizowanym i pracującym, jak prawo postanowiło, nie ma kto zastąpić już chorego urzędnika, podobnie napięty został skład personalny Centrali i Województwa.

To centrum organizacyjno-administracyjne rozporządza wybitnymi siłami kierowniczymi i może się wykazać szeregiem doniosłych prac za okres bieżący.

Omawiając następnie poszczególne działy poseł-referent zauważa, że jeżeli chodzi o wydatki działu 2-go Województwa i Starostwa, to dotyczą one 16 urzędów wojewódzkich wraz z Komisariatem Rządu na miasto stołeczne Warszawę oraz 265 powiatowych władz administracji ogólnej.

O etatach tego działu *prof. Czuma* mówi, że „dalsze redukowanie etatów nasuwa znaczne trudności, które wynikają organizacyj-

[1]) podkreślenia moje.

[2]) podreślenia moje.

nie z zespolenia tudzież ustawowo określonego terenu pracy dla tych jednostek administracyjnych. Bez zmian szeregu ustaw nie dałoby się tutaj uczynić oszczędności.

Po szczegółowym omówieniu spraw samorządu i Służby Zdrowia, omawia poseł referent równie szczegółowo sprawy policji państwowej pod względem organizacji pracy policji i gospodarki.

Oto co o tym budżecie mówi *prof. dr Czuma:*

Budżet Policji Państwowej zależny jest w decydującej mierze od systemu organizacyjnego, który obowiązuje. Jeśli tedy ma się na uwadze głębsze zmiany budżetowe, a o nich się myśli w czasie ciężkiego kryzysu, to bez zmian podstawy organizacyjnej nie da się ich w stopniu poważniejszym osiągnąć. Zarówno schemat ustrojowy Komendy Głównej, jak wojewódzkich i powiatowych komend, ich konstrukcyjnej samodzielności i pewnej złożoności — nie dałoby się przekształcić bez gruntowniejszej przebudowy obowiązującego prawa o Policji Państwowej. Czy taka przebudowa jest wskazana — o tym bez poważniejszych studiów nie można mówić, co więcej — pośpiech reorganizacyjny mógłby całą i wielką maszynerię miast poprawić — zepsuć i poczynić szkody. Tym niemniej należy liczyć się z koniecznością przeprowadzenia starannych studiów, czy i o ile nie dałoby się aparatu policyjnego organizacji uprościć, w dalszym ciągu racjonalizować i przez racjonalizację zmniejszyć koszta[1]).

Na pytanie ogólne, czy możliwą jest rzeczą dalsze redukowanie policji, przede wszystkim oczywiście szeregowych, t. j. tej liczby etatów 28 042, wyrażającej się budżetowo wyłącznie w zakresie uposażenia kwotą w paragrafie pierwszym 85 261 (na całość wydatków wszystkich 113 722 600)— możemy z góry odpowiedzieć, że nie. Etatów sił szeregowych w żadnym razie dalej pomniejszać nie można. A one właśnie dają nam około 86 milionów zł wydatków. Trzeba pamiętać o tym, że Polska stale zmniejsza ilość szeregowych policji.

W r.	1923	było ich (w etatach)	36.186
„	1924	„ „ „	35.936
„	1925	„ „ „	35.836
„	1926	„ „ „	31.946
„	1927/8	„ „ „	30.8:5
„	1298/9	„ „ „	30.795
„	1929/30	„ „ „	30.458
„	1930/1	„ „ „	30.422
„	1931/2	„ „ „	30.422
„	1932/3	„ „ „	28.042

[1]) Podkreślenia moje.

Następująca tabelka daje nam stosunek ilości policji do liczby mieszkańców niektórych panstw.

NAZWA PAŃSTWA	Ludność	Ilość funkcjonariuszów Pol. Państw.	Stosunek
Węgry	8.522 000	21.000	1 : 405
Irlandia	2.975.000	7 222	1 : 420
Bułgaria	5 597.000	10 000	1 : 559
Włochy	43 026 000	75 000	1 : 573
Czechosłowacja	14.439.000	21.000	1 : 687
Anglia [1])	45 586.000	60.000	1 : 769
Hiszpania	22 285 000	26 500	1 : 850
Dania	3 460.000	3.734	1 : 940
Polska [2])	29.477 800	27 967	1 : 1053
Podług spisu 1.XII 1931 r. okrągło	31.000.000 bez wojew. śląskiego		a zatem jeszcze mniejszy odsetek

Cyfry, odnoszące się do państw obcych, zaczerpnięte z Annaire militaire (Societe de Nations) Geneve, Septembre 1924.

Liczba tych państw jest różnorodna co do charakteru krajów, stopnia kultury. cywilizacji, sprężystości administracji oraz sądów, dlatego, mimo iż niektóre dane są z r. 1924, przecież instruują w sposób wystarczający. Podobnie przekonywającym jest wykaz nasycenia policji niektórych miast świata i Polski.

Tabela nasycenia policji w odniesieniu do ilości mieszkańców w większych miastach według stanu z dnia 1.X 1931 w Polsce.

MIASTO	Mieszkańców	Policjantów	1 policjant na mieszkańców
Łódź	606 000	1.148	527
Poznań	248 000	425	583
Lwów	242.000	699	375
Kraków	212 000	482	431
Wilno	209.000	557	375
Katowice	131.000	439	298
Lublin	122 000	227	537
Bydgoszcz	118.000	206	572
Częstochowa	114.000	172	662
Sosnowiec	102 000	184	554
Białystok	100.000	287	348
Warszawa	1.109 500	3 595	308
Według spisu 9 XII 1931 r.	1.178 211	—	jeszcze mniej

[1]) Na podstawie art. p t. „Civil Police and House Defum" i „The Police Journal" (Vol. I. Nr 3 July. 1928).

[2]) Bez województwa śląskiego. Śląskie wojew. według spisu 1931 (9.XII) wynosi 1.298.851.

Zagranicą

na jednego policjanta wypada mieszkańców:

Londyn	305	Budapeszt	209
Wiedeń	275	Bruksela	205
New-York	270	Berlin	154
Paryż	210	Rzym	129

Stosunek wyprowadzono na podstawie:

a) danych Komendy Głównej Policji Państwowej odnośnie ilości policjantów t. j. oficerów i szeregowych zarówno służby mundurowej jak i śledczej,

b) zestawienia j. w. Harritsona New-York odnośnie policji zagranicznych (1929 r.),

c) danych Głównego Urzędu Statystycznego odnośnie ilości mieszkańców według stanu z dnia 1.V 1931 r.

Z tych względów, jak i z uwagi na nasze wyjątkowe geograficzne położenie, nie jestem w możności proponować jakichkolwiek dalszych redukcyj etatów szeregowych Policji Państwowej. Podobnie stały ubytek wykazuje etat oficerski, który także stale się zmniejsza w Polsce[1]).

1923	1.003	oficerów policji
1924	967	„ „
1925	967	„ „
1926	915	„ „
1927/8	900	„ „
1929/30	853	„ „
1930/1	889	„ „
1931/2	889	„ „
1932/3	822	„ „

I tu także stosunku 822 oficerów do 28 042 szeregowych nie znajduję jako ujemny Korpus Ochrony Pogranicza ma ten stosunek, jak 859 do 26.639. Co prawda, są to zagadnienia odrębne. Jakieś głębsze zmiany możnaby zatem osiągnąć przez daleko idącą reorganizację, a to już jest kwestia nowego prawa, które tak, czy owak nie dałoby się przygotować w ciągu zbyt krótkiego czasu[1]).

Podobnie też spada liczba urzędników z cyfry 1.551 (1923) do 347 (1932/3). Tu jeszcze bardziej niż poprzednio wymagałoby się przy aspiracjach oszczędnościowych nowego prawa organizacyjnego Policji Państwowej.

Dlaczego zwracam uwagę na zagadnienie etatów?

Oto dlatego, że z całego budżetu Policji Państwowej w kwocie 114 milionów (okrągło) uposażenie samo (paragraf 1) wynosi razem 98 milionów. Jeśli zatem mogłaby być mowa o znaczniejszych rezultatach oszczędnościowych, to ten paragraf musiałby tę poważniejszą oszczędność wykazać. Jest on zredukowany znacznie w stosunku do budżetu 1931/32 (o dziewięć milionów), cały budżet o dziesięć milionów. Zaznaczyłem, iż jako referent jestem całkowicie przeciwny jakiemukolwiek

[1]) Podkreślenia moje.

dalszemu redukowaniu etatu szeregowych, a oni sami tworzą w paragrafie pierwszym 85 milionów złotych. Inne większe redukcje etatowe związane są z kwestią gruntownego przemyślenia organizacji Policji Państwowej. Oficerowie figurują w kwocie 5 milionów złotych (okrągło), urzędnicy w kwocie jednego miliona (okrągło), niżsi funkcjonariusze w cyfrze półtora miliona (okragło) złotych. Jak długo nie ma tego przemyślanego planu reorganizacyjnego tak długo należy wstrzymać się z propozycjami dalszych poważniejszych skreśleń, aby przypadkiem nie sparaliżować dotychczas funkcjonującego aparatu, gdy się równocześnie nie daje gotowych i jasnych form pracy w nowych warunkach i nowych ustosunkowaniach funkcyjnych [1]).

Tym niemniej z aprobatą Pana Ministra Spraw Wewnętrnych władze Komendy Głównej zgodziły się na dalsze zmniejszenie etatów w stanie oficerów o dziewięć osób, a w stanie urzędników o 20 etatów, do liczby 813 oficerów i 327 urzędników w stosunku do liczby 822 i 347 preliminarza.

Omawia następnie poseł-sprawozdawca dalsze działy budżetu, jak Korpus Ochrony Pogranicza, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Spraw Mniejszości na Śląsku oraz Przedsiębiorstwo Państwowe Zakłady Przemysłowo-Zbożowe.

W dz. 6 budżetu Główny Urząd Statystyczny zaproponował poseł - sprawozdawca zmniejszenie w budżecie nadzwyczajnym, obejmującym koszty opracowania spisu ludności, o kwotę 219.000 zł, podkreślając zarazem, iż tylko wzgląd na wielkie trudności skarbowe skłonił go do propozycji redukcyjnych, uważa bowiem zarówno pracę Głównego Urzędu Statystycznego jak i plany na przyszłość za wysoce celowe i pożądane w rozmiarach znacznie większych, niż to będzie mogło mieć miejsce według zmienionego na r. 1932/33 preliminarza.

Z komisji budżetowej Sejmu wyszedł preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zmniejszony w dz. 4 Policja Państwowa o 703.973 zł, w dz. 6 Główny Urząd Statystyczny o 300.500 złotych, razem zmniejszenie wyniosło 1.004.473 zł (patrz tablicę 11-tą).

Na plenarnym posiedzeniu Sejmu preliminarz budżetowy był rozpatrywany 6 II 1932 r. Sprawozdawca poseł *profesor dr Ignacy Czuma* streścił dyskusję na Komisji budżetowej Sejmu, po czym mówił:

Ze swej strony wskazałem, iż struktura globalna budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na r. 1932/33 została obcięta w wydatkach ilościowo o prawie 20% budżetu roku poprzedniego, a zatem z cyfry 253.000.000 zł nastąpiło zejście do cyfry 212 000 000 zł. Taka redukcja musiała być i bolesna i trudna, gdy się zważy konieczność prowadzenia pracy prawie tej samej, co poprzednio, mimo zmniejszonych środków material-

[1]) Podkreślenia moje.

nych[1]). Że zaś dochody Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wynoszą stosunkowo niewielką kwotę 12.000.000 zł, nic dziwnego, iż mówiąc o budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ma się na myśli w pierwszym rzędzie i głównie jego stronę wydatkową. W ciągu całej dyskusji, w której brał udział szereg osób, tę stronę wydatkową podjęto właściwie tylko w jednym przemówieniu, skierowanym na analogię z r. 1927/28[1]). Globalnie porównanie to w pewnym stopniu było chybione, gdyż wykonanie budżetu w owym roku przewyższało budżet obecnie rozpatrywany o około 6 000 000 zł. A trzeba o tym pamiętać, że w tym szeregu doniosłych a różnych agend Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dokonują się stale, jak w każdym organizmie żywym, zmiany i przesunięcia. To inwestycje tak niezbędne, jak dla Korpusu Ochrony Pogranicza lub Policji, do dodatki jednorazowe, przejściowe i stałe, to zmiany w cenach, to znów wyjątkowe prace, jak np. powszechny spis ludności w dziale Głównego Urzędu Statystycznego.

W jakim zaś kierunku idzie polityka personalna Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, tego chyba dobitnym wyrazem było zestawienie, zaprodukowane na komisji przez p. Ministra, które w miejscu najbardziej ciekawym pozwalam sobie powtórzyć.

W 1921 r. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Zdrowia i Aprowizacji miały w zarządzie centralnym 628 urzędników i 114 funkcjonariuszów niższych. Według preliminarza na r. 1932/33 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w zarządzie centralnym ma mieć 290 urzędników i 52 funkcjonariuszów niższych.

W województwach i powiatach pracowało w 1921 r. 8.271 urzędników, a z administracji województw: poznańskiego, pomorskiego i wileńskiego, jeszcze doszło 1.386. Oprócz tego w r. 1924 przejęto z etatów resortów zespolonych 474 osoby, co czyni razem 10.141 urzędników, do tego należy dodać jeszcze 2 354 niższych funkcjonariuszów. Tymczasem na r. 1932/33 preliminuje się w etatach 4.776 urzędników i 834 funkcjonariuszów niższych. Tak, że redukcja za te lata wynosi 7.305 osób, a więc około 55%.

Oczywiście to się dokonywało stopniowo, ale także z tego wykazu można poznać, jak wydajną drogę odbyła administracja spraw wewnętrznych w kierunku zredukowania swojego personelu i racjonalizacji swej pracy.

Zarzuty, które były wysuwane na Komisji Budżetowej, obracały się raczej koło zagadnień o znamionach ściśle politycznych[1]). Komisja zakończyła swoje obrady, uchwalając przyjęcie preliminarza części 7, wraz z poprawkami, które w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych zaproponowałem. Poprawki te dotyczą jedynie strony wydatkowej, redukując ją o kwotę około jednego miliona zł.

W zakończeniu swego przemówienia prosił poseł — sprawozdawca Wysoką Izbę Sejmową o przyjęcie preliminarza Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w brzmieniu uchwalonym przez Komisję Budżetową.

Dwudniowe rozprawy plenarne Sejmu (dnia 6 i 8 II. 1932 r.) tak streszcza w zamykającym debaty przemówieniu poseł-sprawozdawca *profesor dr Ignacy Czuma*[2]).

---

[1]) Podkreślenia moje.

[2]) Sprawozdanie stenograficzne 51 posiedzenia Sejmu z dnia 8.II 1932 r. łam 53.

Jako sprawozdawca, powołany przede wszystkim do traktowania przedmiotu ze stanowiska budżetowego, uważam, iż nie znalazłem dla siebie w toku dyskusji materiału, który by należało prostować lub szczególniej uzupełnić. Nie napotykając na zarzuty szersze w materii ściśle budżetowej, tym niemniej zdaję sobie sprawę z faktu, iż nie oznacza to, by w Izbie panowała jednomyślność co do chęci parlamentarnej aprobaty preliminarza. Nad całością bowiem górują momenty polityczne i jakkolwiek by budżet wyglądał nawet najbardziej racjonalnie, najbardziej niezbędnie, najbardziej oszczędnie decyduje przecież o stanowisku opozycji wzgląd na generalny stosunek już nie tylko do Ministra, ale w ogóle do Rządu[1]).

Sejm nie poczynił żadnych zmian w preliminarzu budżetowym.

Komisja Skarbowo-Budżetowa Senatu również nie poczyniła żadnych zmian.

Referentem budżetu w Senacie był już po raz drugi senator *dr Stanisław Dąmbski* (B. B. W. R.).

W referacie swoim (druk senacki Nr 33 część 7) zaznaczył senator referent, że:

kredyty części 7 preliminarza uległy temu samemu losowi, co całość budżetu, bardzo znacznej redukcji. W porównaniu do budżetu, uchwalonego na rok ubiegły, preliminarz wydatków przedstawia zmniejszenie o 40.715 000 zł.

Powód leży w złym stanie gospodarczym, a w związku z tym w spadku wpływów skarbowych. Tkwimy w głębokim kryzysie gospodarczym, a stan ten wywołuje konieczność stosowania środków zaradczych, nieraz bardzo trudnych i bolesnych. W budżecie fakt ten występuje jaskrawo. Jest projektowana redukcja etatów urzędniczych: w dz. 1—25, w dz. 2—332, w 3 i 6—po 16; etatów oficerskich i urzędniczych w działach 4 i 5—78; łączne zmniejszenie—457 posad.

W zakresie oszczędności senator *dr Stanisław Dąmbski* zauważył, że:

dalszego potanienia, a przede wszystkim sprawniejszego działania administracji szukać trzeba w przyznaniu kompetencji do definitywnego załatwiania większej ilości spraw, o charakterze raczej drobiazgowym, instancjom niższym. Takie sprawy obciążają u nas jeszcze niepotrzebnie instancje wyższe, nawet najwyższą Poprawę stosunków osiągnie się także przez wykończenie zespolenia w urzędach administracyjnych i przez reformę terytorialnego podziału administracyjnego państwa. Wykończenie zespolenia administracyjnego, wprowadzonego dotychczas i to nie w zupełności w zakresie 6 resortów, może dać jeszcze znaczną poprawę aparatu administracji państwowej, a wiele ułatwienia dla ludności. Reforma podziału terytorialnego może dać znaczne zmniejszenie liczby urzędów, tym samym umożliwić selekcję sił urzędniczych, szczególnie dla stanowisk kierowniczych i wymagających specjalizacji; skoncentrowanie środków materialnych, potrzebnych dla dobrego

[1]) Podkreślenie moje.

wykonywania czynności i środków pomocy naukowych, potrzebnych dla ciągłego utrzymania wysokiego poziomu wykształcenia fachowego personelu urzędniczego.

Senat przyjął preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych bez zmian t. j. w brzmieniu uchwalonym przez Sejm z sumą globalną 211.595.527 zł (patrz tablica 11).

BUDŻET NA ROK 1932/33. Tablica 11.

Dział	NAZWA	Preliminowano	Propozycja Komisji Budżetowej Sejmu. Ustawa Skarbowa [1])	Wykonanie budżetu	— mniej wykonanie budżetu w porównaniu z ustawą skarbową	Procentowo
1	Zarząd Centralny .	8.075.700	8.075.700	7.997.785	— 77.915	0,5
2	Wojew. i Starostwa .	30 615.100	30.615.100	27.852.875	— 2.762.225	16,3
3	Służba Zdrowia . . .	10 530.600	10.530.600	9.700.578	— 830.022	5,0
4	Policja Państwowa .	113.722.600	113.018 627	104.720.905	— 8.297.722	49,0
5	Korpus Ochrony Pogranicza	45.487 500	45.487.500	41.154.077	— 4 333 423	25,6
6	Główny Urząd Statyst.	4.125.300	3.824.800	3.216.651	— 608.149	3,6
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku .	43 200	43.200	36 162	— 7.038	—
	Razem .	212 600 000	211 595.527	194.679.033	—16 916.494	

Wykonanie budżetu za r. 1932/33 zamknęło się sumą 194 679.033 zł, t. j. o 16.916.494 zł mniejszą od ustalonej w ustawie skarbowej. Procentowo wykonanie było mniejsze o 8%.

Największa redukcja budżetu dotknęła (tablica 11) policję państwową o 8.297.722 zł, procentowo o 49.0%, z kolei Korpus Ochrony Pogranicza o 4.333.423 zł, procentowo o 25 6%., dwa te działy zredukowane zostały o 12 631.145 zł, procentowo o 65%.

Dużej redukcji uległ również dział 2 Województwa i Starostwa o 2.762.225 zł, procentowo o 16,3%.

Na zmniejszenie wydatków złożyły się następujące okoliczności:

a) redukcja personelu we wszystkich działach budżetu z wyjątkiem działu 3 Służba Zdrowia,

b) cofnięcie z dniem 1.VI 1932 r. 10%-wego dodatku funkcjonariuszom zajmującym stanowiska poza m. st. Warszawą (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 21.V 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 419).

[1]) Sejm i senat przyjęły preliminarz bez zmian.

c) dalszą zniżką cen materiałów pisarskich, opałowych, pędnych, furażowych i t. p.

Kompresja budżetu spowodowała dalsze zadłużenia, z kredytów okresu 1932/33 uregulowano zaległe wydatki z okresów poprzednich w sumie 3.078.112 zł, pozostały jednak do uregulowania z kredytów okresu następnego należności na sumę 30.387.184 zł, t. j. więcej aniżeli w poprzednim okresie budżetowym o (30 387.184—18.470 016)=11.917.168 zł.

Za ten okres budżetowy Najwyższa Izba Kontroli w sprawozdaniu swoim wskazała na szereg nieprawidłowości i uchybień, stwierdziła zaś równocześnie, że niektóre z tych uchybień w porównaniu do lat ubiegłych były rzadsze, że zatem zaznaczyła się w tej dziedzinie poprawa.

(C. d. n.).

UWAGI I WNIOSKI URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH

Ciąg dalszy

PROJEKT URZĘDU WOJEWÓDZKIEGO KIELECKIEGO

PROJEKT

Rozporządzenia o organizacji urzędów woj. i trybie załatwiania spraw w tych urzędach.

I. Organizacja Urzędu Wojewódzkiego.

§ 1. *Treść dotychczasowego § 1.*

§ 2. *Treść dotychczasowego § 2.*

§ 3. (1) Wszystkie pisma wychodzące z urzędu wojewódzkiego mają nagłówek „Urząd Wojewódzki . . . ." z oznaczeniem województwa w formie przymiotnikowej oraz z oznaczeniem wydziału, z którego pismo wychodzi.

(2) Wojewoda podpisuje pisma wychodzące z urzędu wojewódzkiego z oznaczeniem „wojewoda".

(3) Urzędnik, któremu poruczono pełnienie obowiązków wojewody podpisuje pisma wychodzące z urzędu wojewódzkiego z oznaczeniem „p. o. wojewody".

(4) Wicewojewoda podpisuje pisma wychodzące z urzędu wojewódzkiego z oznaczeniem „wojewoda w z.". Tak samo podpisuje pisma wychodzące z urzędu wojewódzkiego urzędnik z działu administracji spraw wewnętrznych w przypadkach przewidzianych w § 24 niniejszego rozporządzenia.

(5) Wszystkie inne pisma podpisywane są z oznaczeniem „za wojewodę". Jedynie orzeczenia ściśle fachowe, jak świadectwa lekarskie, opinie techniczne, opinie lekarskie i t. p. są wystawiane z podpisem odnośnego urzędnika fachowego, bez dodatku przy podpisie „za wojewodę". Pisma jednak, do których świadectwa lub opinie takie są dołączone jako załączniki, podpisuje się w sposób zwykły, przewidziany w poprzednich ustępach.

(6) Pod każdym podpisem powinno być umieszczone wyraźne brzmienie nazwiska podpisanego oraz jego tytuł urzędowy.

§ 4. (1) Urząd wojewódzki dzieli się na wydziały.

(2) W każdym urzędzie wojewódzkim są następujące wydziały:

1) ogólny,
2) społeczno-polityczny,
3) obrony Państwa,
4) samorządowy,
5) komunikacyjno-budowlany.
6) rolnictwa i reform rolnych.

(3) Tworzenie i znoszenie wydziałów należy do właściwych ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

(4) Podział urzędu wojewódzkiego na wydziały powinien uwzględniać następujące zasady:

Punkty 1 i 2 z dotychcz. § 4.

§ 5. (1). Wydziały dzielą się w razie koniecznej potrzeby na oddziały. Podział wydziału na oddziały powinien być dokonany wówczas, jeśli zakres czynności wydziału jest tak duży lub tak różnorodny pod względem prawnym, faktycznym lub fachowym, że wymaga podziału aprobaty, czy to w celu odciążenia naczelnika wydziału, czy też należytego uwzględnienia spraw fachowych względnie sprawności w urzędowaniu.

(2) (3) ustępy 2 i 3 dotychcz. § 5.

(4) Tworzenia i znoszenia oddziałów dokonywa w drodze zarządzenia wojewoda za uprzednią zgodą właściwego ministra i ministra spraw wewnętrznych.

(5) *Ustęp 4 dotychcz. § 5.*

§ 6. *Treść dotychczasowego § 6.*

§ 7. (1) (2) (3). *Treść dotychczas. ustępow. 1, 2, 3, § 7 z dodatkiem w ustępie 2:*

Poza tym do wydziału ogólnego należą również sprawy wynikające ze stanowiska wojewody jako przedstawiciela Rządu, z wyłączeniem spraw opinii o kandydatach do służby państwowej oraz opinii o kandydatach na stanowiska kierownicze i samoistne.

(4) W wydziale ogólnym jest inspektor starostw. Inspektor starostw jest organem kontrolującym i instruującym podległe wojewodzie władze i organa administracji ogólnej w każdym zakresie z wyjątkiem spraw mobilizacyjnych i tajnych wojskowych. W szczególności inspektor starostw przeprowadza na zlecenie wicewojewody *(dalej jak w dotychczas. § 7).*

(5) Inspekcję merytoryczną poszczególnych referatów starostw przeprowadzają na zlecenie wicewojewody również naczelnicy właściwych wydziałów i podlegli im urzędnicy (§ 34. pkt. 7).

(6) Dla wykonywania zadań związanych z bezpośrednim nadzorem nad organizacją i działalnością podległych wojewodzie urzędów, nadzorowanych związków samorządowych i instytucji społecznych są ponadto w poszczególnych wydziałach następujący inspektorzy:

1) w wydziale, w którym załatwiane są sprawy samorządu terytorialnego — inspektor związków samorządowych,

2) w wydziale, w którym załatwiane są sprawy rolnictwa i reform rolnych — inspektor weterynaryjny i inspektor ochrony lasów,

3) w wydziale, w którym załatwiane są sprawy zdrowia publicznego — inspektor lekarski i inspektor farmaceutyczny,

4) w wydziale, w którym załatwiane są sprawy drogowe — inspektor drogowy.

(7) Bliższe szczegóły, dotyczące kierownictwa inspekcji wojewódzkiej, zakresu czynności inspektorów, odpowiedzialności inspektorów, koordynacji inspekcji z oddziałem organizacyjnym i poszczególnymi wydziałami reguluje osobna instrukcja, wydana przez ministra spraw wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi ministrami.

§ 8. 1) W wydziale ogólnym jest oddział budżetowo-gospodarczy.

(2) Oddział budżetowo - gospodarczy załatwia sprawy budżetowo-gospodarcze całego urzędu wojewódzkiego z wyjątkiem spraw funduszu obrotowego reformy rolnej, które to sprawy załatwiane są w wydziale rolnictwa i reform rolnych. Sprawy związane *(dalej jak w ustępie 2 i 3 dotychczas. § 8 z tym, że kompetencje wojewody porucza się wicewojewodzie).*

§ 9. (1) (2) *jak dotychczas. ust. (1) i (2) § 10.*

(3) W wewnętrznej korespondencji urzędowej pomiędzy wydziałami dodatek przy podpisie „za wojewodę" odpada. Wszystkie pisma wychodzące z wydziału w tym przypadku mają nagłówek „Wydział . . . ." z oznaczeniem jego nazwy. Naczelnik wydziału podpisuje pisma wychodzące z wydziału z oznaczeniem „naczelnik wydziału", inni urzędnicy w wydziale podpisują „za naczelnika wydziału".

§ 10. *Treść jak dotychczas. § 11.*

§ 11. Wicewojewoda ustala, w jakim zakresie (§§ 9 i 10) wydziały *(dalej jak w dotychczas. § 12).* Sprawy o przeważającym charakterze fachowym z zakresu mobilizacji lub obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej załatwiają referenci fachowi w poszczególnych wydziałach w porozumieniu i przy ewentualnym współudziale referentów mob. i opl.

§ 12. *Treść jak dotychczas. § 13.*

§ 13. Wicewojewoda przydziela do poszczególnych wydziałów

w miarę potrzeby urzędników referujących oraz kancelaryjnych — z etatu spraw wewnętrznych.

§ 14. *Treść jak dotychczas. § 15.*

II. Zakres czynności i odpowiedzialności.

1. Wojewoda.

§ 15. *(1) (2) jak dotychczas. ust. (1) i ust. (2) punkt 1, 3, 4 § 17.*

§ 16. Sprawy wynikające z uprawnień i obowiązków wojewody jako przedstawiciela Rządu podlegają — z wyłączeniem przedwstępnej korespondencji informacyjnej — wyłącznej decyzji i aprobacie wojewody.

§ 17. *Treść dotychczas. § 19 z opuszczeniem w tym § punktów 3, 10, 11, 13 — z dodaniem w punkcie 3 wyrazów* „oraz gmin miejskich, wydzielonych z powiatowych związków samorządowych, liczących ponad 25 tysięcy mieszkańców", *oraz zmiana w punkcie 9* „decyzje w sprawach obsady stanowisk samoistnych i kierowniczych, oraz wnioski w sprawach osobowych, przedstawianych władzom naczelnym".

§ 18. *Jak dotychczas. § 20.*

2. Zastępstwo wojewody.

§§ 19 — 29 Treść jak §§ 1 — 11 rozp. M. S. Wew. z 9 maja 1935 r. w spr. zastępstwa wojewodów (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 264).

§ 30. *(1) (2) Treść dotychczas. § 16 z tym, że w ustępie (1) kompetencja należy do wicewojewody.*

§ 31. Następujące sprawy przekazane są w zasadzie do aprobaty względnie decyzji wicewojewody:

(Treść jak punkty 3, 10, 11, 13, 14 dotychczas. § 19).

3. Naczelnicy wydziałów.

§ 32 (1) Kierownictwo wydziałami sprawują naczelnicy wydziałów.

(2) Jeśli naczelnika wydziału nie ma lub gdy nie pełni on obowiązków służbowych, zastępuje go zastępca naczelnika wydziału.

(3) W wydziałach podzielonych na oddziały zastępcą naczelnika wydziału jest kierownik oddziału wyznaczony przez wojewodę. W wydziałach zaś niepodzielonych na oddziały zastępcą naczelnika wydziału jest jeden z urzędników wydziału wyznaczony przez wojewodę. Jeśli zastępcy na-

czelnika wydziału nie ma, lub gdy nie pełni obowiązków, zastępstwo naczelnika wydziału sprawuje najstarszy służbowo kierownik oddziału względnie najstarszy służbowo urzędnik referendarski.

(4) Zakres obowiązków zastępcy naczelnika wydziału ustala wicewojewoda.

§ 33. *Treść jak dotychczas. § 24 z tym, że w ust. (1) słowo „działu" należałoby zastąpić słowem „wydziału".*

§ 34. *Treść jak dotychczas. § 25 z tym, że w pkt. 7) w zdaniu 4 należy słowo „wojewody" zastąpić słowem „wicewojewody".*

4. Kierownicy oddziałów.

§ 35. (1) Kierownictwo oddziałów sprawują kierownicy oddziałów.

(2) *Treść jak dotychczas. § 26.*

§ 36. (1) Kierowników oddziałów mianuje właściwy minister na wniosek wojewody.

(2) Zakres samodzielnej aprobaty i decyzji kierownika oddziału określa wojewoda. W każdym bądź razie kierownicy oddziałów z mocy niniejszego przepisu są uprawnieni do samodzielnego podpisywania spraw powtarzających się i załatwianych stale w ten sam sposób, jak również załatwień o charakterze informacyjnym i porządkowym oraz zakresu postępowania wyjaśniającego, które nie przesądzają ostatecznego załatwienia sprawy ani pod względem prawnym ani rzeczowym.

5. Urzędnicy referujący.

§ 37. (1) (2). *Treść jak dotychczas. § 29.*

§ 38 (1) Zakres samodzielnej decyzji i aprobaty poszczególnych urzędników w oddziałach określa wojewoda. W szczególności urzędnicy ci mogą być upoważnieni do samodzielnego podpisywania ich załatwień w zakresie przewidzianym dla kierowników oddziałów lub też mniejszym.

6. Urzędnicy fachowi.

§ 39. *Treść jak dotychczas. § 30.*

§ 40. *Treść jak dotychczas. § 31.*

§ 41. Kierownik oddziału budżetowo-gospodarczego ponosi ponadto (§ 35) odpowiedzialność za uchybienia oddziału w załatwieniach opartych wyłącznie na zawodowej wiedzy i za prowadzenie ksiąg i rachunkowości zgodnie z obowiązującymi przepisami rachunkowo-kasowymi.

7. Zależność służbowa.

§ 42. *Treść jak dotychczas. § 33.*

§ 43. *Treść jak dotychczas. § 34.*

8. Urzędnicy kancelaryjni.

§ 44. Czynności urzędników kancelaryjnych określają przepisy kancelaryjne dla urzędów wojewódzkich oraz przepisy o przechowywaniu akt w urzędach administracji rządowej.

§ 45. (1) Urzędnik sprawujący kierownictwo kancelarii urzędu wojewódzkiego jest odpowiedzialny:

1) za stały nadzór nad pracą personelu kancelaryjnego w biurze informacyjno-podawczym, ekspedyturze i składnicy akt oraz w czystopisarni, o ile taka czystopisarnia jest zorganizowaną wspólnie dla całego urzędu wojewódzkiego,

2) za ścisłe przestrzeganie przepisów o biurowości oraz informowanie naczelnika wydziału ogólnego o brakach dostrzeżonych w tym przedmiocie w poszczególnych oddziałach i wydziałach,

3) 4) jak punkty 3 i 4 dotychczas. § 35.

(2) Urzędnicy, spełniający czynności kancelaryjne odpowiadają za:

1) ścisłe przestrzeganie przepisów o biurowości,

2) przestrzeganie tajności, poufności spraw oraz oszczędności w pracy.

§ 46. (1) Naczelnik kancelarii urzędu wojewódzkiego pozostaje w bezpośredniej zależności służbowej od naczelnika wydziału ogólnego.

(2) Urzędnicy kancelaryjni zatrudnieni w biurze informacyjno-podawczym, ekspedyturze i składnicy akt oraz w czystopisarni — o ile taka jest wspólna dla całego urzędu wojewódzkiego — podlegają bezpośrednio naczelnikowi kancelarii.

(3) Urzędnicy sprawujący kierownictwo oddziałów kancelaryjnych w poszczególnych wydziałach pozostają w bezpośredniej zależności służbowej od właściwych naczelników wydziałów. Urzędnicy kancelaryjni zaś zatrudnieni w oddziałach kancelaryjnych w poszczególnych wydziałach — w bezpośredniej zależności służbowej od urzędnika sprawującego kierownictwo oddziału kancelaryjnego; wyjątek od tej zasady wprowadza naczelnik właściwego wydziału.

9. Konferencje okresowe.

§ 47. *Treść jak dotychczas. § 36.*

§ 48. (1) Raz w miesiącu odbywają się w poszczególnych wydziałach konferencje szkoleniowe wszystkich urzędników wydziałów pod prze-

wodnictwem naczelnika wydziału lub jego zastępcy. Konferecje te mają na celu:

1) szkolenie personelu wydziału,

2) omawianie spraw wspólnych i kwestyj wątpliwych, powstałych na tle stosowania obowiązujących przepisów.

(2) Poza tym przedmiotem tych konferencyj mogą być sprawy, które naczelnik wydziału uzna za wskazane.

(3) Z konferencji szkoleniowych spisywane są krótkie protokóły.

(4) Szkolenie personelu w wydziałach odbywa się w ramach specjalnej instrukcji wydanej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi Ministerstwami.

10. Przepisy końcowe.

§ 49. (1) W ramach przepisów niniejszego rozporządzenia wojewoda w drodze zarządzenia ustala statut organizacyjny i szczegółowy podział czynności urzędu wojewódzkiego i ogłasza w Dzienniku Wojewódzkim.

(2) W ciągu 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia wojewoda obowiązany jest ustalić statut organizacyjny i szczegółowy podział czynności urzędu w ramach niniejszego rozporządzenia oraz dostosować wydane już zarządzenia w przedmiocie organizacji urzędu wojewódzkiego i trybu załatwiania spraw w tym urzędzie do postanowień niniejszego rozporządzenia.

§ 50. *Treść jak dotychczas. § 42.*

§ 51. *Treść jak dotychczas. § 43.*

§ 52. (1) *Treść jak dotychczas. § 38.*

(2) Szczegółowy podział czynności obejmuje:

1) wyliczenie szczegółowo wszystkich kategorii spraw należących do zakresu czynności każdego wydziału, oddziału i referatu,

2) ustalenie zakresu aprobaty, t. j. spraw zastrzeżonych do ostatecznej decyzji wojewody i przedaprobaty tych spraw przez wicewojewodę, następnie spraw zastrzeżonych do ostatecznej decyzji wicewojewody, naczelników wydziałów, kierowników oddziałów i inspektorów.

(3) Zarządzenie wojewody o statucie organizacyjnym i szczegółowym podziale czynności urzędu wojewódzkiego stanowi jednolitą całość i powinno być objęte ciągłością paragrafów.

§ 53. Rozporządzenie nin. wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie traci moc obow. rozp. Min. Spr. Wewn. z 13 sierpnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 611) oraz rozp. Min. Spr. Wewn. z 9 maja 1935 r (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 264).

Minister Spraw Wewnętrznych.

Uzasadnienie (w skróceniu).

Do § 4. Niektóre wydziały istnieją w każdym urzędzie woj. Do urzędu tych wydziałów należy: 1) ogólny, 2) społeczno-polityczny, 3) wojskowy, 4) samorządowy, 5) komunikacyjno-budowlany, 6) rolnictwa i reform rolnych.

Przyjęto zasadę, że wymienione wydziały mają charakter obligatoryjny ze względu na ich aktualność ze stosunków całego Państwa. Natomiast, czy i o ile zachodzi potrzeba tworzenia wydziałów zdrowia, opieki i przemysłu — zależy to od stosunków miejscowych danego województwa.

Na pewnych terenach można zdrowie łączyć z opieką a przemysł przydzielać do wydziału ogólnego lub ująć te zagadnienia w formie innego wariantu.

Sprawa ustalenia ilości i jakości wydziałów powinna być traktowana w płaszczyźnie podziału na wydziały obligatoryjne i fakultatywne a zatem takie, które muszą istnieć w każdym urzędzie wojewódzkim i takie, które mogą być powoływane do życia, ale mogą też być i znoszone.

Nazwę „wydział wojskowy" zastąpiono nazwą „wydział dla spraw obrony Państwa".

Dotychczasowa nazwa „wydział wojskowy" jest, do pewnego stopnia, nieścisła. Gdyż wydział ten, współpracując ściśle z władzami wojskowymiześrodkowuje wszelkie poczynania, dotyczące obrony Państwa na odcinku władz cywilnych i całego społeczeństwa, co podkreśla też § 12 rozporządzenia z dnia 13.VIII.1931 r.

Zamieszczono w tym § postanowienia o tworzeniu nowych i kasowaniu istniejących wydziałów, z uwagi na ich przedmiotową łączność z materią spraw w tym § omawianą.

Do § 5. Zamieszczono w tym § 40 ust. (1) w przedmiocie tworzenia nowych względnie łączenia istniejących oddziałów — z uwagi na przedmiotową łączność z materią spraw w § 5 omawianą.

Nadto wprowadzono poprawkę tej treści, że na utworzenie oddziału w każdym razie potrzeba zgody Min. Spraw Wewn.

Do § 7 (1). Po słowie „względem" zamieszczono słowo „formalnymi".

Do § 7 (2). Po słowie „należą" dodano słowo „przede wszystkim". Sprawy wymienione w ustępie 2 § 7 nie wyczerpują całego zakresu czynności wydziału ogólnego, do którego należą również i sprawy wynikające ze stanowiska wojewody, jako przedstawiciela Rządu, z wyłączeniem opinii z artykułu 15 i 16 rozp. Prez. z 19 stycznia 1928 r. zarządzenie Min. Spraw Wewn. z 23 grudnia 1934 r. Nr GL. 15(3) w spr ogr. wydziału społeczno-polit.

Do § 7 (4). Po słowach „administracji ogólnej" dodano słowa „w każdym zakresie z wyjątkiem spraw mobilizacyjnych i tajnych wojskowych".

Obowiązujące przepisy nie dają inspektorowi starostw prawa wglądu do przygotowań w dziedzinie obrony Państwa.

Do § 7 (6) i (7). Poprawka ta ma na celu nawiązanie łączności z instrukcją w przedm. inspekcji woj., wprow. okólnikiem Min. Spr. Wewn. Nr 127 z 16 lipca 1930 r. Nr OI. 384/4 i in.

Do § 11. Zmieniono nazwy wydziałów w duchu obowiązujących przepisów względnie zgodnie z wnioskami.

Praktyka wskazuje na konieczność wyraźnego sformułowania współpracy urzędników fachowych w sprawach mob., obrony przeciwlotniczej oraz przeciwgazowej.

Do § 16. Byłoby rzeczą celową rozpatrzyć, czy obciążanie wicewojewody aprobatą i podpisywaniem korespondencji przedwstępnej i informacyjnej w spr. wynikających z uprawnień wojewody — jako reprezentanta Rządu — jest potrzebne i czy nie należałoby raczej, uwzględniając obecną już praktykę, postawić zasadę, że korespondencję tego rodzaju podpisuje naczelnik wydziału ogólnego.

Do § 19 — 29. Artykuł 32 ustęp 3 rozp. Prez. z 19 stycznia 1928 r. postanawia, że zakres zastępstwa wojewody przez wicewojewodę ustala rozp. Ministra Spraw Wewn.

W związku z tym należałoby w miejsce § 21 rozp. w dot. brzmieniu zamieścić tekst: „Sprawę zastępstwa wojewodów oraz zakres czynności, decyzji i odpowiedzialności wicewojewodów reguluje rozp. Ministra Spr. Wewn.".

Można by również powołać we wstępie przepis artykułu 32 (3) rozp. z 19 stycznia 1928 r., a następnie włączyć cały tekst tego rozp.

Wypowiedziano się za tą drugą koncepcją.

Do § 31. Wprowadzono postanowienia co do zasadniczych uprawnień względnie obowiązków wicewojewody w przedmiocie aprobaty względnie decyzji.

Do § 36 (1). Uwzględniono okólnik Min. Spr. Wewn. z 17 czerwca 1936 r. o uprawnieniach do załatwiania spraw osobowych Nr Pers. 101-31), po myśli których „stosunek służby zawiązuje, zmienia i rozwiązuje z urzędnikami mianowanymi, mającymi zajmować stanowiska hierarchicznie wyższe od referendarzy — Minister".

Do § 46. Kancelaria wspólna dla całego urzędu woj. wchodzi w skład wydziału ogólnego. W konsekwencji naczelnik kancelarii powinien pozostawać w bezpośr. zależności służbowej od naczelnika tego wydziału, a urzędnicy zatrudnieni we wspólnej kancelarii powinni podlegać bezpośrednio naczelnikowi kancelarii.

Również wyraźnego sformułowania wymaga zagadnienie oddziałów kancel. w poszczególnych wydziałach.

Zagadnienie to ujęto w ustępie (3) tego paragrafu.

Do § 48. Wprowadzono postanowienia w przedmiocie obowiązkowych konferencji szkoleniowych w poszczególnych wydziałach. Ramową instrukcję w tej sprawie winno wydać Min. Spr. Wewn. w por. z zaint. Ministerstwami.

Systematyczna akcja szkoleniowa dokonywana w wydziałach rokuje widoki lepszych wyników od dotychczasowej praktyki, polegającej na odbywaniu akcji szkoleniowej na platformie całego urzędu wojewódzkiego.

Skala całego urzędu wojewódzkiego posiada zbyt wielką rozpiętość w zakresie wspólnych zainteresowań poszczególnych urzędników i dlatego też na specjalne trudności natrafia dobór tematów, posiadających równą siłę atrakcyjną dla całego audytorium.

Konsekwencją tego jest trudność znalezienia wspólnego języka u uczestników tych konferencji, czego dowodem, że po wygłoszeniu referatu zazwyczaj nie rozwija się żadna dyskusja. Natomiast w płaszczyźnie jednego wydziału, w którym grupują się i załatwiane są sprawy pokrewne sobie pod względem prawnym, faktycznym lub fachowym, da się z łatwością ustalić tematy w równej mierze interesujące wszystkich urzędników danego wydziału.

(C. d. n.)

J. K.

ZAKRES DZIAŁANIA WŁADZ ADMINISTRACJI OGÓLNEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM T. ZW. RESORTÓW NIEZESPOLONYCH

(Dokończenie)

8. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 5 VIII 1937 r. w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Opieki Społecznej i Skarbu o zastępczym powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. poz. 481)* **zawiera w interesującej nas kwestii przepisy następujące:**

§ 4. Ustalenie osób, podlegających zastępczemu powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, należy:

1) do zarządów gmin w stosunku do . . .

2) do właściwych powiatowych komendantów uzupełnień w stosunku do . . .

§ 6. Na podstawie sporządzonych i otrzymanych od Powiatowych Komend Uzupełnień spisów zarządy gmin sporządzają „listy pracy" . . .

§ 12. Po zestawieniu listy pracy . . . zarządy gmin podają do wiadomości właściwych powiatowych władz administracji ogólnej liczbę osób, obowiązanych do pracy . . .

§ 13. Zwolnień od obowiązku wykonywania w danym roku kalendarzowym pracy udzielają zarządy gmin . . .

§ 15 . . . O każdym przypadku zwolnienia . . . zarząd gminy zawiadamia właściwą powiatową władzę administracji ogólnej, która może udzielone zwolnienie uchylić, jeżeli uzna je za niesłuszne.

Zwolnienia ze względu na interes publiczny zarządza kierownik powiatowej władzy administracji ogólnej.

§ 16 . . . Za pracę przysposobienia wojskowego należy rozumieć faktyczne wykonanie programowych ćwiczeń przysposobienia wojskowego.

Zaświadczenia o wykonaniu tej pracy wystawia powiatowy komendant przyspobienia wojskowego.

§ 22 . . . Zarządzenia co do wzywania do pracy i koncentracji sił roboczych wydaje powiatowa władza administracji ogólnej.

§ 31. Roboty dla władz wojskowych organizują i kierują nimi dowódcy O. K . . .

W miejscowościach, gdzie nie ma oddziałów wojskowych, dowódcy O. K mogą co do zorganizowania i wykonania robót dla władz wojskowych ograniczyć

się do zgłoszenia jedynie swoich wniosków za pośrednictwem wojewódzkich władz administracji ogólnej.

§ 36. W razie wątpliwości co do znaczenia dla obrony Państwa robót ustalonych przez zarządy gmin powiatowe władze administracji ogólnej zatwierdzają plany po porozumieniu się z właściwym dowódcą O. K w drodze przez właściwego wojewodę.

Rozporządzenie zostało wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych. Znaczna część funkcyj, wynikająca z przepisów rozporządzenia, została zlecona gminom. Władzom administracji ogólnej powierzono w stosunku do gmin czynności nadzorcze i pośredniczące w odniesieniu do władz wojskowych. Wszystkie te okoliczności wskazują na to, że mamy tu do czynienia z administracją spraw wewnętrznych.

Zastępczy powszechny obowiązek wojskowy trzeba niewątpliwie zaliczyć do „spraw wojskowych". Jak widzimy, tego rodzaju sprawy wojskowe załatwiają zarządy gmin oraz powiatowe i wojewódzkie władze administracji ogólnej; funkcje te są spełniane przez władze administracji ogólnej z ramienia resortu spraw wewnętrznych. Mamy tu przeto dalszy przypadek uzasadniający wspomniane na wstępie niniejszego rozdziału rozróżnianie administracji „wojskowej" od administracji „spraw wojskowych".

Przytoczone wyżej przepisy wskazują na inną jeszcze stronę zagadnienia. Część funkcyj i uprawnień zastrzegło rozporządzenie władzom wojskowym oraz ustaliło obowiązek współdziałania władz administracji ogólnej z władzami wojskowymi. Rozporządzenie przyznało przy tym—podobnie jak i niektóre inne normy prawne z ostatniego okresu czasu — władzom wojskowym, w przypadku niniejszym dowódcom okręgów korpusów, możność wywierania odpowiedniego wpływu na działalność administracji ogólnej.

9. *Rozporządzenie Rady Ministrów z 7.IX 1937 r. o ograniczeniu pobytu i swobody ruchu cudzoziemców na niektórych obszarach Rzeczypospolitej (Dz. U. poz. 503)* głosi m. in.:

§ 1. Na obszarach objętych ćwiczeniami wojskowymi wprowadza się dla cudzoziemców ograniczenia pobytu czasowego i swobody ruchu.

§ 3. (1) Nakaz opuszczenia obszaru wydaje na wniosek władz wojskowych, zarządzających ćwiczenia lub kierujących nimi, powiatowa władza administracji ogólnej, właściwa ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca.

(2) Władza wojskowa, występująca z wnioskiem o wydanie nakazu,

wskazuje obszar, na którym ma obowiązywać zakaz pobytu, termin opuszczczenia obszaru oraz czas trwania zakazu.

§ 5. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrom: Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

Według przepisu § 3 nakaz opuszczenia obszaru objętego ćwiczeniami wojskowymi wydaje powiatowa władza administracji ogólnej—na wniosek władzy wojskowej. Ponieważ w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 465) regulowanie pobytu i ruchu cudzoziemców na obszarze Państwa należy do właściwości Ministra Spraw Wewnętrznych, co w niniejszym przypadku znajduje swe potwierdzenie przez poruczenie wykonania rozporządzenia w pierwszej linii temu właśnie Ministrowi (§ 5), przeto należy przyjąć, iż powiatowe władze administracji ogólnej działają w tych sprawach z ramienia resortu spraw wewnętrznych, współdziałając w tym względzie z władzami wojskowymi.

VIII Resort Sprawiedliwosci a administracja ogólna.

Konstytucja zagwarantowała wymiarowi sprawiedliwości niezawisłość skutkiem czego o jakiejkolwiek zależności sądownictwa od władz administracyjnych mowy być nie może. Zasada ta nie wyklucza jednak możliwości zaistnienia pewnych stosunków wzajemnych pomiędzy organami wymiaru sprawiedliwości z jednej a władzami administracji ogólnej — z drugiej strony — tym więcej, że oprócz niezawisłych sądów Ministerstwo Sprawiedliwości zarządza tym działem administracji państwowej. Ponadto Minister Sprawiedliwości jako naczelny prokurator posiada w terenie jemu podległych prokuratorów sądów apelacyjnych i okręgowych. Między resortem sprawiedliwości a administracją ogólną mogą skutkiem tego istnieć rozmaitego rodzaju powiązania.

Oto jak się ta sprawa przedstawia w świetle przepisów prawnych wydanych w okresie sprawozdawczym.

1. *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 16.XII 1936 r. o rejestrze skazanych (Dz. U. poz. 663)* zawiera m. in. przepisy następujące

§ 1 ...Rejestr skazanych prowadzi Ministerstwo Sprawiedliwości...

§ 10. Wiadomości z rejestru skazanych udziela się:

a) organom wymiaru sprawiedliwości i organom administracji państwowej...

§ 13. Jeżeli zapytanie o karalność dotyczy osoby aresztowanej, co do której w rejestrze znajduje się zawiadomienie o rozesłaniu listów gończych, wówczas na-

leży to zawiadomienie zwrócić władzy, która je przysłała, ze wzmianką o aresztowaniu osoby poszukiwanej.

Przytoczone przepisy ujawniają jedną z form t. zw. pomocy prawnej, jaką w myśl założeń ogólnych winny sobie świadczyć poszczególne władze i urzędy państwowe w stosunkach wzajemnych. W przypadku niniejszym urzędem wyświadczającym ową pomoc prawną jest Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzące rejestr skazanych.

2. *Ustawa z 22.II 1937 r. o zmianie § 2249 kodeksu cywilnego z 1896 r. (Dz. U. poz. 102)* przyznała uprawnienie naczelników gmin do sporządzania testamentu, przewidziane w powołanym § 2249 kodeksu cywilnego, również sołtysom. W ten sposób rozszerzono zakres działania organów samorządu terytorialnego w sprawach, które normalnie należą do zakresu działania organów, nad którymi nadzór sprawuje Minister Sprawiedliwości.

3. *Ustawa z 14.IV 1937 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 14.X 1927 r. o uchyleniu odrębności stanowych (Dz. U. poz. 223)* nadała art. 6 nowelizowanego rozporządzenia brzmienie następujące:

Art. 6. Urzędy gminne prowadzą księgi umów, w których wszyscy mieszkańcy gminy mogą sporządzać akty i umowy, choćby w nich uczestniczyły także osoby, nie będące mieszkańcami gminy. Akty i umowy nie mogą dotyczyć przedmiotów, dla których jest wymagana forma notarialna lub których wartość przewyższa 3.000 zł.

Każdy akt lub umowa powinny być spisane w księdze, odczytane stronom i podpisane przez nie oraz przez wójta lub jego zastępcę i sekretarza gminnego. . .

Mieszkańcy gminy mogą sporządzać w księdze umów testamenty, jeżeli . . .

Wykonanie noweli poruczone zostało Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych. Już sama klauzula wykonawcza, wymieniająca w pierwszym rzędzie Ministra Sprawiedliwości wskazuje na to, że chodzi tu o czynności z zakresu resortu sprawiedliwości. Mamy tu zresztą przypadek analogiczny do powołanego w punkcie poprzednim.

4. *Ustawa z 14.IV 1937 r. o szkodnictwie leśnym i polnym (Dz. U. poz. 224)* zawiera w interesującej nas kwestii przepisy następujące:

Art. 21. Do orzekania w sprawach o wykroczenia, określone w niniejszej ustawie, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 24. . . . (2) Rewizji dokonać może władza właściwa do orzekania, albo z jej polecenia — policja państwowa.

Art. 26. . . (2) Skazany orzeczeniem karnym władzy administracyjnej oraz pokrzywdzony mogą żądać skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego celem rozpoznania jej w trybie art. 640 — 649 kodeksu postępowania karnego.

Art. 30. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrom Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości oraz innym ministrom, każdemu we właściwym mu zakresie działania.

Szkodnictwo polne i leśne w myśl ustaw zaborczych było przeważnie ścigane w drodze sądowej. Na obszarach porosyjskim i popruskim karać za przestępstwa polne i leśne mogły wyłącznie tylko sądy powszechne. Ustawa z 14.IV 1937 r. przekazała całe orzecznictwo karne w tych sprawach władzom administracji ogólnej. Posunięcie takie jest przejawem ogólnej tendencji ustawodawcy stopniowego odsyłania wszelkich wykroczeń do orzecznictwa karnego administracyjnego i odciążenia od tych spraw sądów powszechnych. Ponieważ jest to dość liczna kategoria przestępstw, przeto zakres działania powiatowych władz administracji ogólnej doznał tu poważnego rozszerzenia.

Jak wiadomo, zgodnie z art. 640 kodeksu postępowania karnego skazany orzeczeniem karnym władzy administracyjnej może zwrócić się do tej władzy z żądaniem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Ustawa o szkodnictwie leśnym i polnym przyznała takie prawo również osobie pokrzywdzonej. Tym samym płaszczyzna zazębienia się agend administracji ogólnej i sądów została w pewnej mierze rozszerzona.

Klauzula wykonawcza ustawy potwierdza, że orzecznictwo karne administracyjne jest sprawowane w zakresie administracji spraw wewnętrznych, o czym już kilkakrotnie w rozdziałach poprzednich była mowa.

5. *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 22.IV 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Opieki Społecznej, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Wewnętrznych o przekazaniu w okręgach niektórych sądów apelacyjnych powoływania ławników sądów pracy i sądów okręgowych prezesom sądów apelacyjnych (Dz. U. poz. 265)* przepisało:

§ 1. (1) Powoływanie ławników oraz ich zastępców do sądów pracy i do odpowiednich sądów okręgowych w okręgach Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie, Wilnie, Lwowie i Krakowie powierza się prezesom właściwych sądów apelacyjnych. Powoływanie następować będzie na podstawie wspólnych wniosków okręgowych inspektorów pracy i wojewódzkich władz administracji ogólnej.

Przepis ten ujawnia jedną z form współdziałania władz administracji ogólnej z sądami. Wojewódzkie władze administracji ogólnej występują tu niewątpliwie jako organa administracji

spraw wewnętrznych, co znajduje swe potwierdzenie w fakcie wydania rozporządzenia w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. W normie tej mamy również wypadek ścisłej kolaboracji władz administracji ogólnej i Inspekcji Pracy w formie „wspólnych wniosków".

6. *Ustawa z 14.IV 1937 r o ograniczeniu obrotu nieruchomościami powstałymi z parcelacji (Dz. U. poz. 272)*, o której już była mowa w rozdziale traktującym o stosunku administracji ogólnej do resortu rolnictwa i reform rolnych, głosi w odniesieniu do poruszanego przez nas tematu:

Art. 2. (1) Gospodarstwa, powstałe z parcelacji, nie mogą być zbywane w całości lub części, dzielone, wydzierżawiane, zastawiane lub obciążane bez zezwolenia władzy . . .

Art. 3. (1) W licytacji gospodarstw, powstałych z parcelacji, mogą brać udział tylko te osoby, które na nabycie nieruchomości uzyskały zezwolenie władzy, właściwej ze względu na miejsce położenia nieruchomości. Władzy tej doręczane będą obwieszczenia o licytacji.

Art. 4 . . . (2) . . . W przypadkach przyznania tytułu własności w postępowaniu sądowym . . ., sąd na wniosek władzy zamieści w orzeczeniu wzmiankę o powyższych ograniczeniach.

Art. 5. (1) Gospodarstwa, powiększone w drodze nabycia działek z parcelacji . . . mogą być również poddane ograniczeniom, wynikającym z ustawy niniejszej, przez ujawnienie tych ograniczeń w księgach hipotecznych na wniosek władzy.

Art. 9. (1) Do udzielania zezwoleń, przewidzianych w art. 2 i 3, oraz do składania wniosków w myśl art. 5 i 6, właściwy jest starosta.

Przytoczone przepisy wskazują przede wszystkim na to, że ustawa upoważniła powiatowe władze administracji ogólnej do wkraczania w dziedzinę swobodnego dysponowania przez obywateli ich mieniem, a więc w dziedzinę normowaną zazwyczaj tylko przepisami cywilnoprawnymi. Sprawy tego rodzaju należą normalnie do jurysdykcji sądów powszechnych względnie t. zw. sądownictwa niespornego. Uzależniając zbywanie, dzielenie, wydzierżawianie, zastawianie i obciążanie gospodarstw, powstałych z parcelacji, od zezwolenia powiatowej władzy administracji ogólnej, ustawa rozszerzyła nietylko zakres działania władz administracji ogólnej, ale zarazem upoważniła te władze do wkraczania w pewnej mierze w dziedzinę sądową.

7. *Ustawa z 2.VII 1937 r. o likwidacji mienia opuszczonego (Dz. U. poz. 405)* zawiera m. in. przepisy następujące:

Art. 2. (1) Niezwłocznie po wejściu w życie ustawy niniejszej wojewódzkie władze administracji ogólnej polecą zarządom gmin miejskich i wiejskich dokonać ogłoszeń treści przepisów . . .

(2) Treść ogłoszeń ustalają wojewódzkie władze administracji ogólnej.

Art. 3 . . . (2) Zarząd gminy, otrzymawszy zgłoszenie lub powziąwszy w inny sposób wiadomość o mieniu opuszczonym . . . sporządza szczegółowy opis tego mienia i zebrane dane przesyła właściwej wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

Art. 4. (1) W ciągu . . . kuratorzy i opiekunowie obowiązani są zgłosić za pośrednictwem prokuratorów właściwym wojewódzkim władzom administracji ogólnej szczegółowe dane, dotyczące mienia opuszczonego oraz osoby nieobecnej lub zaginionej.

Art. 5... (2) ...Nadzór nad mieniem opuszczonym, którym nie zarządza kurator ani opiekun, obejmują wojewódzkie władze administracji ogólnej.

Art. 6. (1) ... Wojewódzka władza administracji ogólnej przekaże zebrane dane właściwemu sądowi okręgowemu, w którego okręgu znajduje się mienie opuszczone, z wnioskiem o wszczęcie postępowania likwidacyjnego.

Art. 7... (5) Prokuratorowi i władzy administracji ogólnej służą w toku całego postępowania prawa strony.

Art. 8... (4) Tymczasowy zarządca podlega nadzorowi wojewódzkiej władzy administracji ogólnej ...; wynagrodzenie zarządcy określa sąd na wniosek wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

Art. 9. (1) O wszczęciu postępowania likwidacyjnego sąd zawiadomi wojewódzką władzę administracji ogólnej, która poda to postanowienie sądu do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w Dzienniku Wojewódzkim...

Art. 10... (3) Pisarze hipoteczni po dokonaniu wpisu przesyłają rachunki należnych im opłat do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, która uiszcza te opłaty.

Art. 24... (2) Decyzja właściwej władzy administracji rządowej lub samorządowej o sprzedaży nieruchomości podlega wykonaniu w drodze egzekucji sądowej.

Przytoczony powyżej wyciąg nie obejmuje wszystkich przepisów ustawy dotyczących funkcyj i uprawnień władz administracji ogólnej. Ograniczyliśmy się jedynie do zacytowania najważniejszych i najbardziej dla omawianego przez nas zagadnienia charakterystycznych przepisów.

Przepisy te dowodzą przede wszystkim, że i w przypadku niniejszym władze administracji ogólnej pełnią niektóre funkcje spełniane zazwyczaj przez organa wymiaru sprawiedliwości. Tak np. wojewódzkie władze administracji ogólnej obejmują niekiedy nadzór nad mieniem opuszczonym (art. 5), im też podlega tymczasowy zarządca mienia opuszczonego (art. 8). Poza tym wszelkie czynności przygotowawcze i częściowo wnioskodawcze zostały zlecone władzom administracji ogólnej (art. 2, 3, 4 i 6).

Z takiego stanu prawnego wynika bezpośrednio, iż ustawa zastrzegła sądom jedynie formalne orzecznictwo a faktyczne kierowanie akcją likwidacji mienia opuszczonego poruczyła wojewódzkim władzom administracji ogólnej. Nastąpiło przeto w tych sprawach przesunięcie punktu ciężkości z organów wymiaru sprawiedliwości na władze administracji ogólnej. Wielce charakterystyczny w tym względzie jest przepis art. 24 ust. (2) przyznający decyzjom władz administracyjnych wykonalność w drodze egzekucji sądowej. W tym przypadku więc nietylko faktyczne ale nawet i formalne dysponowanie losem mienia opuszczonego zlecone zostało władzom administracji ogólnej.

Ciekawą również konstrukcję spotykamy w przepisach art. 4 i 7. Między kuratorów i opiekunów—z jednej, a wojewódzkie władze administracji ogólnej — z drugiej strony stawia przepis art. 4 pośredników w osobach prokuratorów. Art. 7 zaś przyznał w postępowaniu likwidacyjnym prokuratorom prawa strony na równi z władzami administracji ogólnej.

Pozostałe przepisy ustawy, jak np. przepisy art. 9 i 10, wskazują na istniejące w tych sprawach współdziałanie władz administracji ogólnej z sądami lub organami, nad którymi nadzór sprawuje Minister Sprawiedliwości.

8. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z 12.X 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o pożyczkach z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej* (*Dz. U. poz. 556*) głosi m. in.:

§ 20. Przy udzieleniu pożyczki zastrzega się, że do czasu całkowitej spłaty pożyczki nie wolno gospodarstwa, na które pożyczka została przyznana lub na którym jest zabezpieczona, bez zezwolenia właściwego urzędu (§ 24 ust. 2) sprzedawać ani oddawać w całości lub części w dzierżawę lub użytkowanie . . .

§ 21. Wymienione w § 20 ograniczenia ujawnia się w księgach hipotecznych, jeżeli pożyczki udzielono za zabezpieczeniem hipotecznym.

§ 24 . . . (2) Do udzielania zezwoleń, przewidzianych w § 20 . . . oraz do wykonywania w związku z powyższymi uprawnieniami ogólnego nadzoru nad gospodarką dłużnika, właściwy jest starosta.

Mamy tu przypadek podobny jak przytoczony i omówiony wyżej w punkcie 6. Podane tam oświetlenie zagadnienia ma przeto analogiczne zastosowanie również do przepisów rozporządzenia z 12.X 1937 r.

9. *Rozporządzenie Ministra Op. Społecznej z 25 XI 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, Wyznań Rel. i Ośw. Publ., Rolnictwa i Ref. Rol. oraz Komunikacji o zajmowaniu*

pomieszczeń na cele walki z chorobami zakaźnymi (Dz. U. poz. 613), s którym już była mowa w rozdziale traktującym o stosunku administracji ogólnej do resortu opieki społecznej, powołało do życia komisje szacunkowe czynne przy powiatowych władzach administracji ogólnej. Do zadań tych komisyj należy ustalanie wynagrodzenia za zajęte na cele walki z chorobami zakaźnymi pomieszczenia w nieruchomościach należących do samorządu i jego instytucyj, instytucyj społecznych lub osób prawnych i fizycznych.

Według przepisu § 9 tego rozporządzenia strona może dochodzić swych roszczeń w drodze sądowej, jeżeli: 1) w ciągu trzech miesięcy od dnia wniesienia podania o przyznanie jej wynagrodzenia nie otrzyma odpisu uchwały komisji szacunkowej, 2) komisja szacunkowa oddali jej żądanie, 3) komisja szacunkowa przyzna jej wynagrodzenie niższe od żądanego.

Istniejące przeto przy powiatowych władzach administracji ogólnej komisje szacunkowe, działające — jak już wiemy — z ramienia resortu opieki społecznej, wyręczają w pewnej mierze sądy powszechne.

IX Resorty Spraw Zagranicznych oraz Poczt i Telegrafów a administracja ogólna

Z zakresu administracji spraw zagranicznych wydany został w okresie sprawozdawczym jeden tylko akt prawodawczy zazębiający o temat tutaj przez nas omawiany. Chodzi mianowicie o:

Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z 6.IX 1937 r. w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu i Op. Społecznej o opłatach konsularnych (Dz. U. poz. 520), które w interesującej nas kwestii głosi co następuje:

§ 14. . . (2) . . . W wyjątkowych tylko przypadkach, gdy strona przebywa w Polsce, a uprzednie wpłacenie przez nią należności spowodowałoby ze względu na pilność sprawy niepożądaną zwłokę, urząd konsularny może załatwić podanie i przesłać załatwienie właściwej władzy administracji ogólnej, celem doręczenia go osobie interesowanej za pobraniem od niej wymierzonej opłaty oraz wydatków rzeczywistych.

§ 15. Opłaty konsularne i zwrot wydatków rzeczywistych nie uiszczone w terminie, należne od osoby przebywającej w kraju, podlegają przymusowemu ściągnięciu w drodze administracyjnej na zasadzie obowiązujących przepisów o postępowaniu egzekucyjnym.

Przytoczone przepisy są przejawem istniejącego współdziała-

nia pomiędzy władzami administracji ogólnej a polskimi placówkami konsularnymi zagranicą.

O ile chodzi o stosunek administracji ogólnej do resortu poczt i telegrafów, to za rok 1937 możemy przytoczyć również jeden tylko akt ustawodawczy z tego zakresu, a mianowicie:

Ustawę z 22.II 1937 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. poz. 108), która zawiera przepis następujący.

Art. 6. Zawieszenie tajemnicy korespondencji pociąga za sobą uprawnienie władz administracji ogólnej do przeglądania korespondencji, przesyłek pocztowych i telegramów, do ich zajmowania i konfiskaty oraz do kontroli i przerywania rozmów telefonicznych i radiowych.

Sposób odnoszenia się władz administracji ogólnej do organów administracji poczt i telegrafów został sprecyzowany przez *rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 5 VI 1937 r. o toku instancji i trybie postępowania władz przy wykonywaniu przepisów ustawy o stanie wyjątkowym (Dz. U. poz. 373),* które przepisało w tej mierze co następuje:

§ 9. Decyzje wydawane w wykonaniu uprawnień, wynikających z art. 6, powinny być podawane do wiadomości właściwym urzędom pocztowym na piśmie, telegraficznie lub telefonicznie. Decyzje telefoniczne powinny być potwierdzane na piśmie w ciągu 24 godzin. O decyzjach tych władze powinny zawiadamiać równocześnie właściwe terytorialnie Dyrekcje Okręgu Poczt i Telegrafów.

Jak widzimy, na czas stanu wyjątkowego przyznane zostało władzom administracji ogólnej prawo wkroczenia w dziedzinę administracji poczt i telegrafów. Władze administracji ogólnej działają w takich przypadkach niewątpliwie jako władze bezpieczeństwa publicznego, a zatem pełnią swe funkcje z ramienia resortu spraw wewnętrznych

W końcu wypada jeszcze wspomnieć, że wydane zostało *rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 14.VI 1937 r. o obowiązku urządzania w domach skrzynek listowych dla doręczania mieszkańcom korespondencji pocztowej (Dz. U poz 363),* opierające się na przepisach rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 16.II 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. poz. 202). Jakkolwiek więc przepisy rozporządzenia z 14.VI 1937 r. dotyczą spraw pocztowych, jednak ze względu na swą podstawę prawną i łączność ze sprawami budowlanymi zostały one postawione w płaszczyźnie administracji spraw wewnętrznych.

Zakończenie

Omówiliśmy kolejno stosunek poszczególnych resortów do władz administracji ogólnej, pomijając jedynie resort spraw wewnętrznych który tylko pośrednio w pracy niniejszej został uwzględniony o tyle, o ile odnośne czynności wojewódzkich i powiatowych władz administracji ogólnej łączyły się z zakresem działania tych władz należącym do resortów innych.

Tym samym temat nie został jednak bez reszty wyczerpany. Pozostał jeszcze poza nawiasem naszych dotychczasowych rozważań jeden dział administracji państwowej, niejako nowy resort, łączący się z urzędem Prezesa Rady Ministrów.

W myśl art. 25 ust. 3 Konstytucji z 23. IV 1935 r. Prezes Rady Ministrów reprezentuje Rząd, kieruje jego pracami oraz ustala ogólne zasady polityki państwowej, a w myśl art. 27 ust. 1 obok Rady Ministrów i Ministrów również Prezes Rady Ministrów został upoważniony do wydawania rozporządzeń celem wykonania aktów ustawodawczych. Poprzednio obowiązująca Konstytucja marcowa tak daleko idących uprawnień Prezesa Rady Ministrów nie przewidywała.

O ile chodzi o ten jakgdyby nowy dział administracji państwowej, to z okresu sprawozdawczego mamy do zanotowania *ustawę z 10. III. 1937 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 29. X 1930 r. o Krzyżu i Medalu Niepodległości (Dz. U. poz. 117)*, która wykonanie swych przepisów poruczyła Prezesowi Rady Ministrów. Na podstawie upoważnienia zawartego w tej noweli Prezes Rady Ministrów ogłosił w Dzienniku Ustaw pod poz. 214 jednolity tekst rozporządzenia o Krzyżu i Medalu Niepodległości.

Wspomniane rozporządzenie w brzmieniu tekstu jednolitego głosi m. in.

Art. 10. Sąd Honorowy orzeka utratę odznaczenia za czyny nie licujące z honorem.

Art. 12. (4) Sądowi Honorowemu należy przesyłać co do osób odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

. . . . .

c) odpisy orzeczeń dyscyplinarnych o przeniesieniu funkcjonariusza publicznego w stan spoczynku lub o wydaleniu go ze służby.

(5) Na żądanie Sądu Honorowego należy udzielić mu do przejrzenia akta sprawy karnej, honorowej lub dyscyplinarnej.

Art. 13 . . . (2) Odebranie oznaki, dyplomu i legitymacji dokonywują **władze administracji ogólnej**.

Art. 14. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się **Prezesowi Rady Ministrów**.

Opierając się na klauzuli wykonawczej należało by przyjąć, iż władze administracji ogólnej działają w tych sprawach z ramienia Prezesa Rady Ministrów, ponieważ wyłącznie jemu tylko ustawodawca poruczył wykonanie przepisów o Krzyżu i Medalu Niepodległości. W tym przypadku miała by zastosowanie ogólna klauzula kompetencyjna art. 27 pkt. 8) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej.

Wytworzony przez Konstytucję Kwietniową nowy w tym względzie stan prawny został zresztą uwzględniony w tekście jednolitym rozporządzenia o organizacji władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. poz. 555 z 1936 r.) w myśl bowiem art. 8 tekstu jednolitego wojewoda podlega pod względem służbowym, zależnie od rodzaju spraw, wchodzących w zakres jego działania, Prezesowi Rady Ministrów oraz poszczególnym ministrom, właściwym dla danego działu administracji.

O ile chodzi o t. zw. zespolenie pośrednie, zmieniony przez Konstytucję Kwietniową stan prawny znalazł swe uwzględnienie w redakcji art. 10 pkt. 1 oraz art. 124 wspomnianego tekstu jednolitego.

PYTANIA I ODPOWIEDZI

Odpowiedź na pytanie, zamieszczone w nr 2 z 1938 r. str. 113 „Gazety Administracji" na temat: Czy zarządy gminne (raczej ściśle gminy, t. j. gminne i miejskie) obowiązane są obecnie do wykonywania wyroków sądów grodzkich?

Na terenie b. dz. pr. prawie identyczny był tok rozważań na temat zadań gminy miejskiej czy wiejskiej w sprawie wykonywania wyroków w sprawach karnych czy cywilnych.

O ile idzie o wykonywanie wyroków w sprawach cywilnych uważano, że na terenie b. dz. pr. zgodnie § 2 lit. d rozporządzenia Rady Ministrów z 25.VI 1932 (Dz. U. nr 62 poz. 581) obowiązek ten wobec wyłączenia z pod egzekucji skarbowej i przekazania w tym zakresie sądowym organom egzekucyjnym ciążył na organach sądowych do dnia 1 stycznia 1933 r., t. j. do dnia wejścia w życie artykułu VII przepisów wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz. U. poz. 804 z 1932). w którym to dniu na władze gminne przeszedł obowiązek egzekwowania opłat sądowych i kosztów na polecenie sądu.

O ile zaś idzie o egzekucję w sprawach karnych przez gminę, to zajęto stanowisko, że rozporządzenie Rady Ministrów z 25.VI 1932 r. (Dz. U. nr 62 poz. 581) nie potrzebowało zajmować się wykonywaniem egzekucji w sprawach karnych przez władze gminne, uprzednio bowiem 1.VII 1929 r. wszedł w życie art. 46 § 3 przepisów wprowadzających kodeks postępowania karnego z 19.III 1928 r. (Dz. U poz. 314), z mocy którego łącznie z § 2 rozporządzenia Min. Sprawiedliwości z 25.VI 1929 r. (Dz. U. poz. 386 z 1929) obowiązek ten ciąży na gminach w b. dz. pr. tylko w tych gminach, które na piśmie złożą odpowiednie zobowiązanie u naczelnika sądu grodzkiego co do wykonywania egzekucji na polecenie sądu lub na polecenie prokuratora sądu okręgowego.

Jednakże to ostatnie, fakultatywne wyłączenie gmin z pod obowiązku egzekucji w sprawach karnych zdaniem Ministerstwa Sprawiedliwości uległo zmianie z chwilą wejścia w życie art. VII przepisów wykon. wprowadz. sądowe postępowanie egzekucyjne, regulujące jednolicie sposób i tryb egzekucji grzywien, kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania zarówno w sprawach karnych jak i cywilnych dla obszaru całego Państwa.

Wobec wyczerpującego uregulowania tej kwestii rozporządzenie Min. Sprawiedliwości z 25.VI 1929 r. (Dz. U. nr 47, poz. 386) nie utrzymane w mocy wyraźnym przepisem utraciło moc obowiązującą zgodnie z art. 1 § 1 przepisów wprow. sąd. post. egzekuc.

i art. 46 § 1 przep. wprow. k. p. k. łącznie z art. 548 k. p. k. (reskrypt Min. Sprawiedliwości z 30.IX 1936 r. nr II (9010/36).

Stąd wobec jednolitego potraktowania w artykule VII przepisów wprowadz. sąd. post. egzekuc. z dniem 1.I 1933 r. dalsza konsekwencja, że w rozporządzeniu Rady Ministrów z 15.V 1937 r. (Dz. U. nr 43 poz. 340) nie potrzebował się znaleźć S. 1 lit. b R. N. U. z 25.VI 1932 (Dz. U. poz. 581), raczej nie zachodziła konieczność prawna wyłączenia z pod egzekucji skarbowej i, o ile idzie np. o b. zabór rosyjski, ewentualne przekazywanie tych zadań organom gminnym.

Gminy zatem wbrew wywodom tamt. nie utraciły prawa wykonywania wyroków sądowych w sprawach cywilnych, tylko rozporządzenie Rady Ministrów z 15.V 1937 r. (Dz. U poz. 341) wobec zaszłych uprzednio zmian z mocy ustawy z dniem 1.I 1933 r., a mianowicie nałożonego ustawowo obowiązku na władze gminy do egzekwowania, tak w sprawach karnych jak i cywilnych na polecenie sądu, nie mogło zgodnie z teorią tą kwestią się zajmować.

Pozostałaby otwarta kwestia, poruszona przez autora pytania, czy art. VII § 2 przep. wprowadz. k. p c. winien być traktowany jako lex posterior, lecz lex generalis non derogat anteriori speciali, t. j. w konkretnym wypadku ustawa z 10.III 1932 r. (Dz. U. per. 328), i tym samym wydane do niej przepisy wykonawcze miałyby być lex anterior specialis; lecz zważywszy, że kodeks postępowania cywilnego normuje zasadnicze zagadnienia z zakresu egzekucji, i że kodeks postęp. cyw. cz. II posiłkowo stosuje się w wypadku luki przy wszelkich innego rodzajach egzekucjach jak skarbowej, swego czasu także przy egzekucji administracyjnej, należy kodeks postępowania cywilnego, tym samym i przepisy wprow. k. p. c. uznać raczej za „lex specialis".

Do pytania zakradły się omyłki na str. 113 w ostatnim ustępie zapewne cytowany przepis dotyczy § 1 p. b (nie a) rozp. R. M. z 25.VI 1932 r. (Dz. U. poz. 581), a na str. 114 porównanie ma dotyczyć zapewne § 1 rozp. R. M. z 25.VI 1932 r. Dz. U. poz. 581 z § 1 (nie § 11) rozp. R. M. z 15.V 1937 r. (Dz. U. poz. 341).

Powracając do niniejszej odpowiedzi sądzę w reasumpcji, że sądy słusznie obecnie przepis art. VII § 2 przep. wprow. k. p. c. stosują tak w sprawach egzekucji z wyroków karnych jak i cywilnych, zlecając ją władzom gminnym — miejskim.

mgr Jahnke-Kurowska

Uwaga: Gazeta Administracji wyjaśnia, że w dziale niniejszym nie ogłasza odpowiedzi z zakresu prawa sądowego.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Urzędowy charakter czynności funkcjonariusza policji (art. 20 w zw. z art. 128 k. k.).

Świadomość sprawcy co do charakteru urzędowego czynności dokonywanych przez funkcjonariusza policji powinna wynikać z samej istoty tych czynności, skoro one należą do normalnego zakresu działania policji (z 27.IV 37 Nr 2 K. 40/37).

Odpowiedzialność za ujawnienie wiadomości z dochodzenia lub śledztwa (art. 159 § 1 k. k.).

Dla odpowiedzialności karnej z art. 159 § 1 k. k. źródło ujawnionych wiadomości z dochodzenia lub śledztwa jest obojętne i sprawca ujawnienia ich odpowiada nie tylko w tym wypadku, gdy wiadomości zostały zaczerpnięte bezpośrednio lub pośrednio z akt dochodzenia lub śledztwa, bądź od osób w śledztwie lub dochodzeniu przesłuchanych, lecz i wówczas, gdy drogą własnych spostrzeżeń i zabiegów uzyskał opublikowane przez niego wiadomości i wiadomości te zbiegają się z wynikami dochodzenia lub śledztwa, oczywiście, jeżeli sprawca wiedział, że rzeczona wiadomość przezeń rozpowszechniona już została w dochodzeniu lub śledztwie ujawniona, lub przewidywał tę okoliczność i na to się godził (15.VII 37 Nr 3K 477/32).

Określenie pojęcia „nakłaniania“ (art. 210 k. k.).

Przez nakłanianie według art. 210 k. k. należy rozumieć wszelkie sposoby oddziaływania na cudzą wolę, odpowiadające pojęciu podżegania (art. 25 k. k.). Nakłanianie może się wyrazić w formie namowy, perswazji, obietnicy, korzyści materialnej i t. p. (10.VI 37 N 2K 448/37).

Nieumyślne nadużycie władzy (art. 286 § 3 k. k.).

Nieumyślność nadużycia władzy zachodzi nie tylko wtedy, gdy sprawca nadużywa władzy nieumyślnie, ale także i wtedy, gdy—nadużywając jej umyślnie—nie przewiduje szkody dla interesu publicznego i prywatnego lub przewidując mniema, że jej uniknie (8.VII 37 1 K. Nr 627/37).

Przyjęcie łapówki (art. 290 § 1 k. k.).

W przypadku, gdy ofiarowana korzyść ma na względzie całokształt działalności urzędowej korzyści przyjmującego, trzeba, ażeby żądanie, bądź przyjęcie korzyści majątkowej wiązało się z zakresem czynności służbowych danego urzędnika, uzasadniającym możliwość dla strony przyszłych, przez nią ze względu na jej interesy przewidzianych kontaktów jej z tym urzędnikiem na gruncie jego służbowych obowiązków (22.III 37 Nr 1 K. 1298/36).

St. Czerwiński

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Powszechny obowiązek wojskowy, jako tytuł nabycia obywatelstwa polskiego.

Z art. 79 ust. 2 ustawy z 23.V 1924 (Dz. U. poz. 609) wynika, że osoby, uznane przy poborze za zdolne do służby w pospolitym ruszeniu z bronią, mogły z tytułu tego uznania nabyć obywatelstwo polskie na podstawie art. 4 p. 5 ustawy z 20.I 1920 (Dz. U. poz. 44) dopiero z chwilą wcielenia ich do wojska (Teza).

Rozważając skargę osoby, która domagała się uznania jej za obywatela polskiego z tytułu zaliczenia przy poborze wojskowym do kategorii C, czyli uznania jej przez komisję poborową za zdolną do służby w pospolitym ruszeniu z bronią, N. T. A. stwierdził, że przepis art. 4 p. 5 ustawy z 20.I 1920 r., stanowiący, iż „przyjęcie" do służby wojskowej w Państwie Polskim powoduje z mocy samego prawa nabycie obywatelstwa polskiego, o ile nie uczyniono przeciwnego zastrzeżenia, jako tytuł prawny do nabycia obywatelstwa polskiego, został uchylony. Nastąpiło to, co do przyjętych w charakterze ochotników—skutkiem przepisu art. 64 ustawy z 23.V 1924 r. (Dz. U. poz. 609), a co do osób obowiązanych do służby wojskowej — skutkiem przepisu art. 1 p. 9 rozp. Prezydenta R. P. z 11.I 1928 (Dz. U. poz. 26), zmieniającego przepis art. 7 ustawy o powsz. obow. służby wojsk. w tym kierunku, że spełnienie obowiązku wojskowego samo przez się nie powoduje nabycia obywatelstwa polskiego, jednakże upoważnia do żądania nadania tego obywatelstwa w wypadku odbycia służby czynnej przez okres co najmniej 5 miesięcy.

Ponieważ skarżący nie pełnił służby wojskowej, przeto zastosowanie tego ostatniego przepisu wprost nie wchodziło w grę. To też skarżący pod względem prawnym oparł się na art. 4 p. 5 ustawy z 20.I 1920, pod względem zaś faktycznym — na tej okoliczności, że przez zaliczenie do kategorii C podczas poboru, został on przyjęty do służby wojskowej w myśl art. 4 p. 5 ustawy z 1920 r.

N. T. A. nie uznał trafności takiego stawiania sprawy, wnioskując, że powyższy art. ustawy o obywatelstwie należy tłumaczyć w łączności z przepisami o powsz. obowiązku wojskowym, jakie w danym czasie obowiązywały, a więc jeżeli chodzi o skarżącego, w łączności z ustawą z 23.V 1924 r. (Dz. U. poz. 609) i z rozp. ministerialnym z 21.III 1925 r. (Dz. U. poz. 252). Przepisy te odróżniają orzeczenie komisji poborowej o zdolności do służby wojskowej (art. 35) od wcielenia do wojska. Orzeczenie o zdolności do służby wojskowej samo przez się nie stwarza jeszcze obowiązku pełnienia tej służby. W tym względzie — jak to okazuje się z art. 67, 36, 75 i 76 ustawy oraz z §§ 288, 422, 424, 455

i 509 rozporządzenia — wymagane jest nadto wezwanie bądź powołanie danej osoby przez kompetentne władze. Dopiero włączenie do wojska osoby już powołanej do służby może być uważane za wcielenie. Z art. 79 ust. 2 ustawy z 23.V 1924 (Dz. U. poz. 609) wynika, że w tej ustawie prawodawca stoi na stanowisku, iż nabycie obywatelstwa polskiego z tytułu przyjęcia do służby wojskowej następuje dopiero w chwili wcielenia. Przepis ten dotyczy zwolnienia od obowiązku służby wojskowej z powodu posiadania przez daną osobę obywatelstwa obcego. Zwolnienie to uzależnione jest od tego, że dana osoba przed wcieleniem nie posiadała obywatelstwa polskiego. Gdyby zaś uznać, że nabycie obywatelstwa polskiego z tytułu przyjęcia do służby wojskowej następuje już z chwilą uznania danej osoby za zdolną do tej służby (art. 35), wówczas zwolnienie z powodu obcej przynależności państwowej byłoby, wbrew odmiennym intencjom prawodawcy, niemożliwe (Wyrok z 8.V 1937 L. rej. 4434/33).

Wybór środka represyjnego z art. 16 prawa o stowarzyszeniach. Cel a warunki prawnego istnienia stowarzyszenia.

1) Przepis art. 16 prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. poz. 808 1932) nie nakłada na władzę obowiązku przestrzegania przy stosowaniu środków represyjnych wobec stowarzyszeń, kolejności — od środka łagodniejszego do najostrzejszego — lecz pozostawia władzy możność zastosowania tego z przewidzianych w powyższym przepisie środków, który władza w danym wypadku uzna za najbardziej odpowiedni i celowy.

2) Stowarzyszenie niezdolne do realizowania celu, w jakim zostało powołane do życia, nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia (Tezy wł. red.).

N. T. A. nie dopatrzył się zarzucanego w skardze naruszenia prawa w tym, że władza od razu zarządziła rozwiązanie stowarzyszenia, nie uciekając się wpierw do łagodniejszych środków oddziaływania, gdy w oparciu o ustalone okoliczności faktyczne doszła do przekonania, iż w danych warunkach stowarzyszenie okazało się niezdolnym do zrealizowania tego celu, w jakim zostało powołane do życia, a tym samym przestało odpowiadać warunkom swego prawnego istnienia (Nieopubl. wyrok z 4.I 1938 L. rej. 6174/35).

W. Czapiński

KRONIKA

ADMINISTRACJA

Centralna ewidencja cudzoziemców. W wykonaniu postanowień art. 8 rozp. Prez. Rzplitej o cudzoziemcach — Min. Spraw Wewn. przystępuje do założenia z 1.VI 1938 r. centralnego rejestru cudzoziemców.

W tym celu zarządziło okólnikiem Nr 15 z 9.IV b. r., aby pow. władze admin. ogólnej uporządkowały zebrany dotychczas materiał rejestracyjny, ułożyły go w porządku alfabetycznym i przesłały 31.V r. b. bezpośrednio do Min. Spraw Wewn.

Poczynając od 1.VI r. b. pow. władze admin. ogólnej będą przesyłać bezpośrednio Min. wszystkie nowoskładane przez cudzoziemców deklaracje rejestracyjne.

Od 1.VI r. b. wszystkie gminne biura ewidencji ludności (referaty meldunkowe) będą przesyłać miejscowej pow. władzy adm. ogólnej oba odpisy zgłoszeń meldunkowych cudzoziemców. Jeden z tych odpisów pow. władza adm. ogólnej prześle niezwłocznie do Min. Spraw Wewn. (Ewidencji Centralnej).

Gminy, które przesyłają 1 odpis zgłoszeń meldunkowych cudzoziemców miejscowym organom P. P. dla ułatwienia im kontroli nad przestrzeganiem przez cudzoziemców terminów pobytu, — mogą czynić to nadal, sporządzając dodatkowe odpisy omawianych zgłoszeń we własnym zakresie.

Od tego samego również terminu, t. j. od 1.VI r. b., wszystkie władze administracji ogólnej zarówno wojewódzkie, jak i powiatowe będą nadsyłać Min. odpisy wszelkich zarządzeń i decyzyj, jak również wszelkich napływających informacyj, odnoszących się do poszczególnych cudzoziemców. Zaprowadzany bowiem w Min. centralny rejestr cudzoziemców ma doprowadzić, analogicznie jak to ma miejsce z krajowym rejestrem mieszkańców, do stworzenia możliwie pełnej charakterystyki każdego cudzoziemca oraz jego pobytu w Polsce.

Urzędnicy odpowiedzialni za wykonywanie budżetu na r. 1938/39. P. minister spr. wewn. pismem okólnym z 22.IV b. r. Nr G. B-3r/14 podał organom podległym do wiadomości pismo p. ministra skarbu z 6.IV br. Nr D. III. 4983/1/38, zawiadamiające, iż uchwałą Rady Min. z 29.X 1937 r. została przedłużona na okres budżetowy 1938/39 moc obowiązująca uchwały Rady Min. z 23.XI 1935 r. w sprawie odpowie-

działności za wykonywanie budżetu na r. 1936/37 — w odniesieniu do spraw związanych z przygotowaniem preliminarza budżetowego oraz wykonywaniem budżetu na r. 1938/39 delegatem Min. Spraw Wewn. jest w dalszym ciągu naczelnik Wydziału mgr Antoni Robaczewski.

Przepisy rachunkowo-kasowe dla Biura Regionalnego Planu Zabudowania. Min Spraw Wewn. pismem okólnym z 13.IV b. r. Nr GB-31/39-2 przesłało urzędom wojew. przepisy rachunkowo-kasowe dla Biura Region. Planu Zabud., które obowiązują od 1.IV b. r.

Przy opracowaniu tych przepisów Min. przyjęło pod uwagę wszystkie wnioski złożone przez przewodniczących poszczególnych komisji regionalnych. Powyższe przepisy zatem obowiązują wszystkie Biura Regionalnych Planów Zabudowania.

Ułatwianie działalności Polskiemu Związkowi Kolarskiemu. Polski Zw. Kolarski przystąpił w porozumieniu z Państw. Urzędem Wych. Fiz. i Przysp. Wojsk. do rozszerzenia dotychczasowej działalności w kierunku uwzględnienia w pracach programowych sportu kolarskiego również zadań z dziedziny przysp. wojskowego oraz do rozpowszechnienia sportu kolarskiego wśród szerszego ogółu obywateli. W celu ułatwienia Pol, Zw. Kolarskiemu rozwinięcia zamierzonej akcji, mającej znaczenie dla potrzeb wojska, Min. Spraw Wewn. pismem z 19.IV b. r. Nr Wojsk. L-1/13/1 zwróciło się do władz podległych o zalecenie zarządom gmin, aby ich organa i sołtysi udzielały Pol. Zw. Kolarskiemu oraz jego komórkom organizacyjnym pomocy i wszelkich możliwych ułatwień w przeprowadzeniu zakreślonej akcji.

Najbardziej pożądana byłaby współpraca, zmierzająca do okazywania pomocy w organizowaniu wszelkiego rodzaju imprez kolarskich oraz udostępniania dla tych celów terenów i urządzeń samorządowych.

Zaliczki na uposażenie dla pracowników kontraktowych. Min. Spr. Wewn. pismem okólnym z 12.IV b. r. Nr GB-31/39-2 podało do wiadomości i stosowania pismo Prez. Rady Min. z 26.III b. r. Nr 42-2/87 w sprawie udzielania zaliczek na uposażenie pracownikom kontraktowym.

W piśmie tym Prez. Rady Min. wyjaśnia, że pismo z 13.XII 1937 Nr 34 (Gaz. Admin. Nr 1 z 1938 str. 57) dotyczy wszystkich pracowników kontraktowych, z którymi zawarto umowę na czas nieograniczony bez względu na to, czy są oni emerytami, czy nie. Udzielenie zaliczki tym pracownikom wymaga każdorazowo zgody Prezesa Rady Min. i Min. Skarbu.

Zatwierdzenie odznak. Ostatnio Min. Spraw Wewn. udzieliło Związkowi b. członków Straży Obywatelskiej 1915 r. (Warszawa, pl. Małachowskiego 2 m. 15) oraz Towarzystwu „Proświta” we Lwowie pozwolenia na ustanowienie i używanie odznak według specjalnych wzorów. Równocześnie Min. udzieliło Tow. „Proświta“ pozwolenia na używanie chorągwi według specjalnego wzoru, natomiast odmówiło udzielenia pozwolenia na ustanowienie i używanie proporczyków.

SAMORZĄD

Wymiar zaopatrzenia emerytalnego burmistrzów—dodatki ekonomiczne na członków rodziny. W związku z wątpliwościami wysuniętymi przez jeden z urzędów wojewódzkich ziem zachodnich a odnoszącym się do wymiaru zaopatrzenia emerytalnego burmistrzów, Min. Spr. Wewnętrznych udzieliło następujących wyjaśnień i wskazówek 1) art. 117 ustęp (4) ustawy samorządowej z 23.III 1933 (Dz. U. poz. 294) reguluje sprawy emerytur tych płatnych, wybranych na lat 12 członków magistratów woj. poznańskiego i pomorskiego, których zaopatrzenie emerytalne nie zostało uregulowane w własnym zakresie związków samorządowych (w drodze statutów); ustęp (5) tegoż artykułu bynajmniej nie wymienia w sposób taksatywny wszystkich elementów, jakie należy wliczyć do podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego, wskazuje tylko, że w każdym razie wlicza się uposażenie gotówkowe, pobierane ostatnio w służbie czynnej z wyjątkiem dodatku reprezentacyjnego, oraz świadczenia w naturze, jeżeli stanowią one część składową uposażenia na podstawie zatwierdzonych przez władzę nadzorczą uchwał właściwych organów ustrojowych miasta.

Przepisy § 82 rozp. II Min. Spr. Wewn. z 15.XII 1933 w sprawie wykonania ustawy o częśc. zm. ustr. sam. teryt. (Dz. U. poz. 769) mówią tylko o tym, że „do płatnych członków zarządów miejskich, o których mowa w art. 117 w przypadku, przewidzianego w ust. (4) tegoż artykułu, stosuje się odpowiednie postanowienia ustawy z 11.XII 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkc. państwowych i zawodowych wojskowych z późniejszymi zmianami. . . . ." dalszy ciąg dotyczy innych szczegółów. A zatem również i § 82 nie podaje w ogóle wskazówek co do podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego.

Decydującą rolę przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury odgrywają przepisy prawne tych norm, według których zainteresowany pobierał ostatnio uposażenie.

Jeśli więc uposażenie pobierano według przepisów ustawy z 9.X 1923 r. o uposażeniu funkcjon. państw. i wojska (Dz. U. poz. 924), za podstawę wymiaru należy stosować uposażenie przewidziane w art. 3 wsp. ustawy, przy czym podstawę oblicza się w wymiarze dla samotnego.

Poza tym zgodnie z brzmieniem art. 20 ustawy z 11.XII 1923 r. o zaopatrzeniu emeryt otrzymuje ponadto emeryt dodatek na żonę ustanowiony w art. 4 ustawy o uposażeniu funkc. państw. i wojska z 9.X 1923 r. (Dz. U. poz. 924), wreszcie „w wyjątkowych na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Min Skarbu przyznać emerytowi również dodatek na jedno dziecko".

W stosunku do pracowników samorządowych rozp. Prezydenta R. P. z 28.X 1933 r. (Dz. U. poz. 667) dotychczasowe przepisy uposażeniowe zostały utrzymane, a więc obowiązują nadal przepisy ustawy z 9.X 1923 z tą tylko różnicą, że wszelkie zmiany wprowadzone do tej ustawy utrzymały moc obowiązującą. Aczkolwiek więc art. 20 ustawy

z 11.XII 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym został skreślony, należy go w odniesieniu do pracowników samorządowych nadal stosować w tych przypadkach, gdy za podstawę wymiaru emerytury służy uposażenie pobierane na zasadach przepisów ustawy z 9.X 1923 r.

Z Międzynarodowej Unii Miast. W lipcu 1937 r. odbyło się w Lyonie ogólne zebranie Międzynarodowej Unii Miast, na którym to zebraniu dyr. Unii, sen. E. Vinck wygłosił sprawozdanie z działalności Unii od r. 1934 do 1937.

W r. 1934 odbyła się w Paryżu na prośbę i na koszt organizacyj amerykańskich konferencja, mająca na celu współpracę Europy i Ameryki przy wymianie zasadniczych informacyj, dotyczących działalności władz administracyjnych, zarówno rządowych, jak i samorządowych. Konferencja ta była równocześnie pierwszą realizacją idei współpracy Międzynarodowego Instytutu Nauk Administracyjnych i Międzynar. Unii Miast. Na tej konferencji, jak również na konferencji w Lyonie, która się zajmowała kształceniem i dokształcaniem funkcjonariuszy komunalnych, zwołano do Zurichu, Berlina i Warszawy na wiosnę i lato 1936 r. trzy konferencje, poświęcone trzem aspektom zagadnienia: „Przygotowanie i doskonalenie funkcjonariuszy". Materiały, zebrane przez tę konferencję posłużyły za podstawę do reorganizacji administracyjnej w Belgii. Stworzono również „komitet mieszany" (Joint Comité", „Comité mixte"), złożony z przedstawicieli Międzyn. Instytutu Nauk Administr. i Międzyn. Unii Miast, który to komitet miał na celu ścisłą współpracę obu organizacyj. W r. 1936 zaczął wychodzić, wydawany przez obie organizacje periodyk p. t. „Tabliczki dokumentowe na użytek administracyj publicznych".

Międzyn. Unia Miast podjęła inicjatywę w sprawie połączenia się z Federacją mieszkaniową londyńską i Stowarzyszeniem Międzynarodowym we Frankfurcie, zajmującym się sprawami urbanizmu i mieszkaniowymi.

W r. 1935 dyrektor Międzyn. Unii Miast odbył podróż po Austrii, Węgrzech, Rumunii, Turcji, Grecji, Bułgarii i Jugosławii, celem nawiązania kontaktu ze związkami narodowymi. W czerwcu 1936 r. odbyła się podobna podróż do Danii, Norwegii, Szwecji, Finlandii, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski i Rosji (t. j. do Moskwy, by zdać sobie sprawę z funkcjonowania samorządów sowieckich).

Dużo uwagi poświęciła Międzyn. Unia Miast zagadnieniu usuwania śmieci; na konferencji liońskiej w r. 1934 delegaci mieli sposobność zapoznać się ze znakomitym, b. tanim i praktycznym systemem angielskim.

Związek Miast Polskich wysłał do Brukselli, do biur Unii Międzynarodowej współpracownika Polaka, dr Komara, który był pośrednikiem naukowym między Z. M. P. a Unią. Podobni współpracownicy naukowi byli projektowani również dla Austrii i Niemiec.

Sekret. gen. Unii wspólnie z p. Didisheimem z Instytutu Nauk Admin. odbyli podróż do St. Zjednoczonych celem studiowania tamtejszych

problemów administracyjnych. Stwierdzili m. in. ścisłą współpracę instytucji publicznych i prywatnych w dziedzinie administracyjnej w U. S. A.

W r. 1936 Unia Międzyn. Miast rozpoczęła publikację miesięcznika w języku angielskim.

Do Unii przystąpiły w ostatnich latach: Indie, Nowa Zelandia, i Japonia.

OGÓLNA

XVI Zjazd Młodych Prawników R. P. w Poznaniu. W dniach 26—29 maja 1938 r. odbędzie się w Poznaniu XVI Zjazd Związku Zrzeszeń Młodych Prawników R. P.

Zjazd ten, którego organizację powierzyła Rada Naczelna Związku Zrzeszeń oddziałowi poznańskiemu, będzie nie tylko największym ze zjazdów dotychczasowych, nie tylko będzie posiadać charakter masowy, lecz także posiadać będzie znaczenie szczególne ze względu na przeobrażenia, jakim podlega aktualnie struktura prawnictwa polskiego.

Program Zjazdowy, który obejmuje zarówno część naukową Zjazdu jak i imprezy towarzyskie i krajoznawcze, zawiera miedzy innymi następujące punkty:

dnia 26 maja 1938 r. — Msza św. w Złotej Kaplicy Katedry Poznańskiej z udziałem słynnego chóru archikatedralnego pod dyrekcją ks. dr Gieburowskiego, uroczyste otwarcie Zjazdu w auli U. P. i przedstawienie teatralne,

dnia 27 maja 1938 r. — obrady komisyjne, obrady plenarne, wieczorem spotkanie towarzyskie (garden-party) w Parku Wilsona,

dnia 28 maja 1938 r. — wycieczka do Biskupina, zwiedzanie zabytków Gniezna i wieczór towarzyski w Białej Sali „Bazaru" w Poznaniu,

dnia 29 maja 1938 r. — zamknięcie Zjazdu.

Prócz tego przewiduje się w miarę zgłoszeń zwiedzanie Poznania i okolicy autobusami.

Komitetowi organizacyjnemu Zjazdu udało się uzyskać dla uczestników Zjazdu daleko idącą zniżkę kolejową, a wszystkie imprezy objęte programem Zjazdu kosztować będą uczestników ryczałtowo około 5.— zł.

Wszelkie zapytania należy kierować pod adres Zjazdu w Poznaniu, plac Wolności 3 (Orbis).

Walny Zjazd Związku Uzdrowisk Polskich. Dnia 9.IV b. m. odbył się w Warszawie Walny Zjazd Zw. Uzdrowisk Polskich. Po zagajeniu przez I wiceprezesa Związku, dyr. St. Wiśniewskiego wybrano na przewodniczącego Zjazdu p. J. Potockiego z Rymanowa.

Na wniosek przewodniczącego Zjazd uczcił 1 minutowym milczeniem pamięć zmarłego prezesa Związku ś. p. R. Jarosza. Następnie

przedstawiciele władz i stowarzyszeń, reprezentowanych na Zjeździe składali Związkowi Uzdrowisk życzenia.

Referat na temat potrzeb i możliwości inwestycyjnych uzdrowisk wygłosił dyr. St. Wiśniewski. Według danych, zawartych w tym referacie — ogólny wydatek uzdrowisk polskich na inwestycje wynosił około 50.000.000 zł (w tym na uzdrowiska państwowe przypada 21.474.000). Na czele pod tym względem stoi Krynica (12.085.000 zł), następnie Ciechocinek (6.368.000 zł), Zakopane (5.532.000 zł) i Iwonicz (3.389.000 zł). Jakkolwiek kwota zainwestowana przez uzdrowiska polskie na nasze stosunki jest dość wysoka, wystarczyła ona jednak zaledwie na zaspokojenie potrzeb najpilniejszych. Uzdrowiska państwowe czerpały kredyty na inwestycje z dotacji państwowych i z dochodów własnych. Zdrojowiska prywatne w pewnym stopniu korzystały z kredytu publicznego, jednakże długoterminowy kredyt publiczny partycypuje w akcji finansowania inwestycyj uzdrowiskowych zaledwie w 10%. Potrzeby uzdrowisk polskich, obliczone na podstawie opracowanych przez każde uzdrowisko programów inwestycyjnych wynoszą 61.227.000 zł (z czego na uzdrowiska państwowe przypada 28.419.000 zł). Następnie przedstawiciel Ligi Popierania Turystyki wygłosił referat w sprawie rozszerzenia sezonów uzdrowiskowych w r. 1938, a przedstawiciel Polskiego Radia w sprawie radiofonizacji uzdrowisk polskich.

Sprawozdanie z działalności Związku Uzdrowisk za r. 1937—38 odczytała dyr. Minkiewiczowa. Jedną z najważniejszych spraw, załatwianych przez Związek, jest stworzenie Instytutu Balneologicznego w Krakowie (wspólnie z Tow. Balneologicznym i gminą m. Krakowa). Zarząd Związku podjął również inicjatywę w sprawie uporządkowania prawodawstwa uzdrowiskowego i wprowadzenia ustawy o zdrojowiskach na terenie wojew. śląskiego, oraz w sprawie większych ulg podatkowych dla uzdrowisk i ograniczenia sprzedaży napojów alkoholowych. Z ramienia Związku Uzdrowisk Polskich doc. dr Sabatowski brał udział w kongresie nowopowstałej Międzynarodowej Federacji Zdrojowisk w Budapeszcie. Przy Związku Uzdrowisk pracowała Komisja Morska i Komisja Wód Mineralnych.

Zjazd Związku Uzdrowisk dokonał następnie wyborów nowego Zarządu.

POLICJA

Zakończenie II turnusu XIV kursu w Mostach Wielkich. W dniu 30.III r. b. został zakończony II turnus XIV kursu w Szkole Szeregowych w Mostach Wielkich. Kurs ukończyło 249 kandydatów kontraktowych, którzy zostali mianowani posterunkowymi.

Współpraca policji ze Stacją Badania Wędrówek Ptaków. Międzynarodowa akcja obrączkowania ptaków, prowadzona na terenie Polski przez Stację Badania Wędrówek Ptaków przy Państwowym Muzeum Zoologicznym dostarcza nauce wielu cennych danych i wiadomości.

Na to jednak, by akcja obrączkowania ptaków nie szła na marne, wszelkie znajdowane obrączki winny być zwracane do odpowiednich instytucji, w danym przypadku, w Polsce do Stacji Badania Wędrówek Ptaków. Niejednokrotnie otrzymywane przez tę Stację zawiadomienia od posterunków P. P. dowodzą, jak często ma policja możność informowania przygodnych znalazców, co należy uczynić ze znalezioną obrączką, a tym samym spełnienia roli kulturalno-oświatowej wśród szerokich mas ludności. Wobec tego na prośbę Kierownictwa Stacji Badania Wędrówek Ptaków komendant główny P. P. rozkazem nr 746 pkt V podał do służbowego użytku, że:

1) obrączkowaniem ptaków zajmuje się w Polsce Stacja Badania Wędrówek Ptaków przy Państwowym Muzeum Zoologicznym,

2) wszelkie znalezione obrączki, polskie czy zagraniczne, należy odsyłać do Stacji Badania Wędrówek Ptaków, Warszawa, Wilcza 64, z podaniem daty i miejscowości znalezienia ptaka,

3) korespondencja w sprawach obrączek jest ze Stacją dla nadawcy bezpłatna. Na kopercie należy napisać: „Odpowiedź na wezwanie urzędowe".

4) Stacja ta udziela bezpłatnie wszelkich informacyj dotyczących obrączkowania ptaków.

Z WOJEWÓDZTWA KRAKOWSKIEGO

Przeniesienie gm m. Krynicy do kategorii wyższej. Decyzją z 14.IV 1938 Min. Spr. Wewnętrznych na podstawie przepisów § 9 rozp. Prezyd. R. P. z 30.XII 1924 o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażeń funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. poz. 1073 z 1924) przeniosło gminę m. Krynicy do kategorii wyższej, a mianowicie miast liczących od 5.000 do 10.000 mieszkańców.

Według ostatniego spisu ludności Krynica liczyła 4.626 mieszk., w dniu 31.III 1936 r. było 5.940, poza tym ludności czasowo zamieszkałej w dniu 1 lipca 1937—4.569. Kuracjuszy w okresie letnim przeciętnie 32.000.

Z WOJEWÓDZTWA LWOWSKIEGO

Sprawozdanie z działalności Wydziału Wojewódzkiego za r. 1937. Wydział Wojewódzki odbył 13 posiedzeń. Wszystkie posiedzenia były 1-dniowe. Załatwiono ogółem 1.864 sprawy, z tego z głosem stanowczym 1.833 spraw, z głosem doradczym—31. Podział spraw załatwionych z głosem stanowczym na kategorie, wyszczególnione w art. 55 rozp. Prezydenta R. P. z 14.I 1938 o organ. i zakr. działania władz adm. ogólnej (Dz. U. poz. 555 1936) przedstawia się następująco: 1) sprawy z pkt. 1 — 264, z pkt. 2 — 1.486, z pkt. 4 — 63; różne — 20.

Z WOJEWÓDZTWA NOWOGRÓDZKIEGO

Rozwiązanie Rady Miejskiej w Baranowiczach. Pismem z 17.III 1938, Nr SS. III-1/2/38 wezwał wojewoda w Nowogródku Radę Miejską m. Baranowicz do uchwalenia budżetu na r. 1938/39. Wobec bezskutecznego wpływu wyznaczonego tym wezwaniem terminu 20-dniowego, na podstawie art. 69, ustęp (1), pkt b) ustawy z 23.III 1938 (Dz. U. poz. 294), po zasięgnięciu 31.III 1935 opinii Wydziału Wojewódzkiego, wojewoda nowogródzki rozwiązał Radę Miejską w Baranowiczach, stwierdzając równocześnie, że decyzja ta podlega natychmiastowemu wykonaniu.

Z WOJEWÓDZTWA WILEŃSKIEGO

Inwestycje i ruch spółdzielczy w powiecie dziśnieńskim. W powiecie dziśnieńskim obserwuje się znaczne ożywienie w dziedzinie inwestycyj budowlanych, drogowych i melioracyjnych. Również spółdzielczość i samorządowe instytucje kredytowe rozwijają się pomyślnie.

Jako ilustracja takiego stanu mogą posłużyć następujące fakty:

1) W r. 1937 oddano do użytku publicznego w Głębokiem wybudowaną według najnowszych wymogów techniki rzeźnię eksportową i chłodnię, w której obecnie miejscowa spółdzielnia rolniczo-handlowa „Rolnik" dokonuje uboju trzody chlewnej i cieląt, wysyłając tygodniowo kilka wagonów mięsa w głąb kraju. Koszt budowy rzeźni i chłodni wyniósł około 300.000 zł, uzyskanych częściowo (120.000 zł) z sum samorządowych, częściowo zaś (180.000 zł) z pożyczki, udzielonej przez Fundusz Pracy.

2) W tymże r. rozbudowano kosztem 40.000 zł miejscowe gimnazjum prywatne, prowadzone przez Tow. „Oświata" w Głębokiem. Pieniądze te uzyskano z ofiarności miejscowego społeczeństwa, częściowo z własnych dochodów Tow. „Oświata" oraz odrobku, wykonanego przez osoby, którym wojewoda wileński przyszedł z pomocą w związku z nieurodzajem, który miał miejsce w powiecie dziśnieńskim w 1936 r.

3) W 1937 r.—niezależnie od zbudowanych w powiecie dziśnieńskim kosztem 325.000 zł — 13 szkół powszechnych Marszałka J. Piłsudskiego — zbudowano, rozbudowano i przebudowano własnym wysiłkiem samorządów, stacjonowanych na terenie powiatu oddziałów K. O. P. i społeczeństwa powiatu — 10 szkół powszechnych kosztem około 100.000 złotych.

4) W Mikołajewie oddano do użytku miejscowego społeczeństwa glinobitny dom ludowy, zbudowany staraniem miejscowego Koła Zw. Rezerwistów — kosztem z górą 15.000 zł. Dom ten, obok dużej sali świetlicowej, z której korzystają wszystkie miejscowe organizacje społeczne, mieścić będzie spółdzielnię spożywców i gminną kasę pożyczkowo-oszczędnościową.

5) W 1937 r. rozpoczęto budowę (i doprowadzono pod dach) gmachu Pow. Ośrodka Zdrowia w Głębokiem i kąpieliska. Koszt bu-

dowy tego gmachu obliczony jest na sumę 60.000 zł. Gmach zostanie wykończony i oddany do użytku w r. b. Ośrodek powstaje kosztem Pow. Zw. Samorządowego przy pomocy Min. Op. Społ. i Funduszu Pracy.

6) W 1937 r. wydatki inwestycyjne na drogach wojewódzkich i powiatowych wyniosły około 115.000 zł. Z większych robót zasługuje na uwagę budowa mostu o rozpiętości 84 m na rzece Jance w gminie szarkowskiej. Pozostałe inwestycje dotyczyły budowy dróg o twardej nawierzchni, których zbudowano ponad 3 km.

7) Dla radykalnego zapobieżenia klęskom nieurodzaju zapoczątkowano akcję przykładowego drenowania pól. Akcja ta jest prowadzona na razie na terenie 18 gospodarstw w różnych punktach powiatu na obszarze 100 ha, przy czym wydatki z tego tytułu ponoszą w połowie zainteresowani, połowę zaś pokrywa Pow. Zw. Samorządowy.

8) K. K. O. w Głębokiem, która rozwija się pomyślnie, o czym świadczy dokonany przez nią w 1937 r. obrót w kwocie ponad 10.000.000 zł, oraz suma wkładów i lokat, sięgająca obecnie 647.000 zł — nabyła dla siebie w r. ub. nieruchomość w śródmieściu m. Głębokiego i przystąpiła do budowy własnego gmachu. Koszt nieruchomości i budowy domu przekracza sumę 70.000 zł.

9) W 1938 r. związki samorządowe rozpoczęły: a) budowę 7 szkół powszechnych (w Głębokiem 7-klasowa o powierzchni około 7.000 m^3; w Okuniewie gminy mikołajewskiej—3 klasowa; w Haponach gminy łużeckiej—3 klasowa; w Plissie—5 klasowa; w Berezówce gminy parafianowskiej — 4 klasowa; w Łastowicach gminy głębockiej — 4 klasowa: w Szarkowszczyźnie—4 klasowa). Koszta budowy wyniosą około 200.000 zł; b) dalszą rozbudowę urządzeń rzeźni w Głębokiem (bocznicę kolejową, przyrządy do przetwarzania słoniny na szmalec) kosztem 35.000 zł; c) dalszą budowę dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych na ogólną kwotę wydatków w gotówce około 250.000 — oprócz świadczeń naturalnych (szarwarku).

10) Przystąpiono w Głębokiem do budowy gmachu Urzędu Skarbowego oraz gmachu na pomieszczenie biura i mieszkania pow. inspektora Powsz. Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych.

11) Przystąpiono również do budowy gmachu szkoły zawodowej kroju, szycia i gospodarstwa domowego, prowadzonej przez Zgromadzenie SS. Niepokalanek. Kubatura budynku wyniesie ponad 5000 m^3. Budowę prowadzi Zgromadzenie SS. Niepokalanek częściowo przy pomocy Skarbu Państwa i Pow. Zw. Samorządowego. Szkoła ta, prowadzona w Głębokiem już od lat 3 (w nieodpowiednim budynku), wykazuje stałą tendencję rozwojową, dając duże korzyści miejscowemu społeczeństwu przez przygotowanie dziewcząt do stworzenia sobie własnych warsztatów pracy. Obecnie szkoła liczy z górą 100 uczennic.

12) Wreszcie w powiecie dziśnieńskim obserwuje się duży rozwój spółdzielczości. Akcję w dziedzinie zbytu płodów rolnych i zwierząt rzeźnych prowadzi spółdzielnia „Rolnik" w Głębokiem. Obrót tej spół-

dzielni w 1937 r. przekroczył sumę 3.000.000 zł. Spółdzielnia posiada trzy filie na terenie powiatu. W filiach tych obecnie przystępuje do budowy składów towarowych kosztem około 80.000 zł.

Przeróbka nabiału w powiecie odbywa się dotychczas w 12 samodzielnych mleczarniach, posiadających trzydzieści kilka filii. W 1937 r. w mleczarniach tych przerobiono około 10.000.000 litrów mleka. Na skutek przeprowadzonej komasacji mleczarń w powiecie przystępuje się obecnie do budowy 6 mleczarń okręgowych dla przeróbki mechanicznej mleka (obok istniejącej już obecnie 1 okręgowej mechanicznej mleczarni).

Dla przeróbki włókna lnianego przewiduje się w 1938 r. uruchomienie w 4 punktach powiatu mechanicznych pakularek i trzepalni lnu.

Z powiatu postawskiego. K. K. O. w Postawach obchodziła dn. 15.III 38 r. 10-lecie swego istnienia. W pierwszym roku istnienia kapitał zakładowy wynosił 10 tys. zł, a wkłady 6 tys., obrót — 100 tys.; obecnie zaś kapitał wzrósł do 50 tys., wkłady — do 242 tys., obrót zaś za ostatni rok wyraził się sumą 3 miliony 800 tys. złotych. W roku 1933 instytucja wzniosła w Postawach nowoczesny gmach za 52 tys. zł, będący jej obecną siedzibą. Rozwój tej placówki oszczędnościowej świadczy o roli, jaką spełnia w gospodarczym życiu powiatu.

Dnia 8.III r. b. odbył się w Postawach pod przewodnictwem starosty całodzienny zjazd wójtów i sekretarzy gmin pow. postawskiego. Na zjeździe zostały omówione wszystkie najaktualniejsze sprawy związane ze stanem gospodarczym i finansowym gmin. Złożone przez wójtów sprawozdania wskazują, że gospodarka finansowa gmin w stosunku do roku ubiegłego uległa znacznej poprawie, wyrazem czego są nadwyżki w kasach gminnych, wyrażające się globalną sumą 43 tys. złotych.

BIBLIOGRAFIA

KSIĄŻKI

Azarijew S. i Bałaszow N.: **Bojowa służba specjalisty gazowego.** Przetłumaczył *Józef Kowalik, mjr. dypl.* Warszawa 1937 r., stron 144 Nakładem Zarządu Głównego Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej.

W poszczególnych rozdziałach książki jest mowa o znaczeniu broni chemicznej, o gazach bojowych i sposobach ich użycia, o rozpoznaniu gazowym, o obserwacji gazowej, o odkażaniu oraz o obserwacji meteorologicznej. W załączniku do książki zamieszczono podstawowe wiadomości o gazach bojowych

Banaś Wincenty: **Z dziejów demokracji w Polsce.** Warszawa 1938 r., stron 168. Skład główny: Robotniczy Instytut Oświaty i Kultury im. Stefana Żeromskiego, Warszawa, ul. Senatorska 11/12.

W broszurze mówi autor o walce wsi, o zniesieniu ciężarów pańszczyźnianych, o dziejach emigracji polskiej po upadku powstania listopadowego, o demokracji szlacheckiej w Polsce, o działalności Dembowskiego i Ściegiennego oraz o znaczeniu roku 1844 w historii polskich ruchów rewolucyjno-ludowych.

Feller Bronisław dr, adwokat: **Kodeks postępowania cywilnego z orzecznictwem.** Kraków. Nakładem wydawnictwa ustawy stemplowej i kodeksu postępowania cywilnego z orzecznictwem w Krakowie. Stron 926.

Praca zawiera tekst wymienionego w tytule kodeksu wraz z przepisami wprowadzającymi, ustawami związkowymi, rozporządzeniami wykonawczymi, wyjaśniającymi okólnikami Ministerstwa Sprawiedliwości, Komunikacji i Skarbu oraz orzecznictwem Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych w Krakowie, Lwowie, Poznaniu i t. d Należy podkreślić, że autor nie ograniczył się tylko do przedrukowania odnośnych tez orzecznictwa sądowego, lecz dla lepszego zrozumienia istoty zagadnienia niejednokrotnie podał stan faktyczny sprawy, jaki był powodem danego orzeczenia sądowego. W końcu książki zamieścił autor m. in. skorowidz rozporządzeń i okólników Ministerstwa Sprawiedliwości, wydanych w sprawach odnoszących się do kodeksu postępowania cywilnego, skorowidz orzecznictwa oraz ogólny skorowidz alfabetyczny do kodeksu.

Goetel Walery: **O ochronę przyrody gór.** Kraków 1937 r., stron 33. Odbitka z „Wierchów", rocznika Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. Druk W. L. Anczyca i spółki w Krakowie.

W broszurze porusza autor zagadnienie utworzenia Tatrzańskiego Parku Narodowego oraz Parku Narodowego Pienińskiego, omawiając poszczególne kwestie, wchodzące w zakres ochrony przyrody obu tych pasm górskich. Broszura została przyozdobiona szeregiem ilustracyj.

Grzybowski Kazimierz: **Trybunały międzynarodowe a prawo wewnętrzne.** Biblioteka Prawa Politycznego i Prawa Narodów, tom jedenasty. Lwów 1937 r., stron XIV 257. Wydawnictwo Zakładu Prawa Politycznego i Prawa Narodów U. J. K. we Lwowie. Skład główny w księgarniach Gebethnera i Wolffa.

W poszczególnych rozdziałach pracy omawia autor zasadę rozdziału sfer prawa narodów i prawa wewnętrznego, zasadę poszanowania sfery prawnej poddanej wyłącznej jurysdykcji państwa, zagadnienia prawa wewnętrznego—tak publicznego jak i prywatnego — w sporach międzynarodowych, zasady wskazujące właściwy system prawa wewnętrznego, warunki stosowania prawa wewnętrznego przez trybunały międzynarodowe oraz zagadnienia procesowe.

Katelbach Tadeusz: **Za litewskim murem.** Warszawa 1938 r., stron 379, Towarzystwo Wydawnicze „Rój".

Autor, stały korespondent „Gazety Polskiej", który w tym charakterze przebywał na Litwie przez przeszło trzy lata, zebrał w tej książce swoje korespondencję i artykuły, pisane podczas swego pobytu na Litwie i bezpośrednio po powrocie do kraju. Autor nakreśla fizjonomię Litwy, opisując jej lud

i gospodarkę, stosunki polityczne Litwy z Niemcami, państwami bałtyckimi, Rosją sowiecką, a przedewszystkim—z Polską. W ostatnim rozdziale książki daje autor próbę syntezy powojennych stosunków polsko-litewskich.

Muszyńska Janina: **Uczestnicy Insurekcji 1794 r. w zaborze pruskim.** Życiorysy zasłużonych Polaków XVIII i XIX w. Poznań 1937 r., stron 39. Nakładem Towarzystwa Miłośników Historii w Poznaniu. Czcionkami drukarni Uniwersytetu Poznańskiego.

Niessel gen., Chabord gen. i Guilhermy G. de: **Obrona przeciwlotnicza wnętrza kraju.** Przetłumaczył *Józef Słomowski, rtm. dypl.* Warszawa 1937 r., stron 205. Nakładem Zarządu Głównego Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej

W poszczególnych rozdziałach książki jest mowa o obiektach i możliwości napadu lotniczego, o charakterze napadów lotniczych i środkach przez nie używanych, o niebezpieczeństwie powietrzno-chemicznym, o ogólnej organizacji obrony, o środkach czynnych obrony, o biernym zabezpieczeniu ludności, o służbach, które należy zapewnić dla obrony biernej, o powołaniu i wyszkoleniu personelu cywilnego, o zagadnieniach finansowych, o maskach i schronach oraz o tym, co pod względem przygotowania obrony przeciwlotniczej wnętrza kraju zrobiono za granicą. Przedmowę do książki napisał *Leurent-Eynac, prezes Federacji Lotniczej Francji.*

Ormicki Wiktor: **Granice współczesnej pojemności ludnościowej w województwie krakowskim.** Instytut Badań Spraw Narodowościowych. Praca Wydziału populacyjno-migracyjnego nr 4. Warszawa 1937 r., stron 18.

W oparciu o dane statystyczne stwierdza autor, że przeciętna górna granica gęstości zaludnienia województwa krakowskiego wynosi 90 mieszkańców na km² i że na tym obszarze panuje przeludnienie rolne, powodujące dążenia emigracyjne.

Ormicki Wiktor: **Warunki i możliwości emigracji żydowskiej.** Biblioteka „Spraw Narodowościowych" Nr 31. Warszawa 1937 r., stron 10. Nakładem Instytutu Badań Spraw Narodowościowych.

Broszura jest odbitką ze „Spraw Narodowościowych" r. XI, Nr 3. W rozprawie omawia autor okoliczności wpływające hamująco lub pobudzająco na emigrację żydowską. W końcu wskazuje autor ewentualne kierunki przyszłej emigracji żydowskiej.

Paternowski Stefan: **Finanse miasta Poznania w wiekach średnich.** Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Prace komisji historycznej tom XI zeszyt 1. Poznań 1937 r., stron 107. Nakładem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Skład główny w księgarni Jana Jackowskiego w Poznaniu.

Praca została wydana z zasiłku Zarządu Miejskiego w Poznaniu.

Rudolf Z. inż. mgr., Korsak St. inż. i Rzęcki M. inż: **Walka z zadymieniem miast w Polsce.** (Referat programowy, wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji Miast w Paryżu w lipcu 1937 r.). Odbitka z czasopisma „Gaz, Woda i Technika Sanitarna", tom XVII, str. 391—404 z 1937 r.

W referacie jest mowa o Komisji Technicznej Oddymiania Miast, o projekcie ustawy o walce z dymem, o badaniu zanieczyszczenia powietrza w miastach i jego rozmaitych rodzajach, jak zakurzeniu, zanieczyszczeniu pyłowym i zanieczyszczeniu chemicznym, a w końcu o technicznych urządzeniach dla walki z dymem.

Sawicki Jakub dr, docent Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie: **Kościół Ewangelicki a Państwo na Polskim Górnym Śląsku.** Katowice 1938 r., stron 87. Nakładem autora.

Autor postawił sobie za cel wyświetlenie i zanalizowanie w swej pracy wszystkich okoliczności prawnych i faktycznych, które stały się przyczyną wydania śląskiej ustawy z dnia 16 lipca 1937 r. o tymczasowej organizacji Ewangelickiego Kościoła Unijnego na Górnym Śląsku (Dz. U. Śl. nr 14 poz. 33). W rozdziale końcowym tej pracy omawia autor znaczenie i zawartość powołanej ustawy oraz rozpatruje argumenty wysuwane przeciwko tej ustawie przez przez jej przeciwników. Wywody swe opiera autor na aktach ustawodawczych tak niemieckich jak i polskich, przy uwzględnieniu stanu przejściowego z okresu plebiscytowego, tudzież na okolicznościach faktycznych, jakie powstały po złączeniu Górnego Śląska z Rzeczypospolitą Polską.

Śledziński Ludwik: **Z Warszawy do Tobolska.** Wspomnienia z katorgi w Tobolsku. Warszawa 1937 r., stron 122. Wydawnictwa Instytutu Józefa Piłsudskiego Poświęconego Badaniu Najnowszej Historii Polski.

Przedmowę do książki napisał *Adam Próchnik*. Do książki dołączono dwie odbitki fotograficzne.

Widojewicz Józef: **Południowo-wschodnie Kresy Polski w X i XI wieku.** Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Praca Komisji historycznej tom XI, zeszyt 2. Poznań 1937 r.. stron 81. Nakładem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Skład główny w księgarni Jana Jachowskiego w Poznaniu.

W części pierwszej stara się autor określić przebieg południowo-wschodniej granicy Polski, w części drugiej omawia zagadnienie ludności kresowej. W końcu rozprawy zamieszczono streszczenie w języku francuskim. Praca została wydana z zasiłku Funduszu Naukowego Uniwersytetu Poznańskiego.

Zakrzewski Tadeusz, ppłk. dypl.: **Organizowanie siły zbrojnej w Państwie.** Warszawa 1938 r., stron 191. Wojskowy Instytut Naukowo-Oświatowy.

W książce mówi autor o stosunku sił zbrojnych do potencjału wojennego, o warunkach rozwoju sił zbrojnych, o siłach zbrojnych lądowych, morskich i powietrznych w ogólnym systemie obronnym Państwa, o stosunku sił zbrojnych do wojny ekonomicznej, o warunkach organizowania siły zbrojnej na stopie pokojowej, o organizacji i zadaniach siły zbrojnej lądowej na stopie pokojowej, o morskiej sile zbrojnej, o powietrznej sile morskiej, o obronie powietrznej państwa oraz o wywiadzie i kontrwywiadzie.

Hasła kupiectwa chrześcijańskiego w świetle rzeczywistości gospodarczej. Warszawa w grudniu 1937 r., stron 48. Rada naczelna Kupiectwa Żydowskiego w Polsce.

Broszura jest repliką na uchwałę unarodowienia handlu, wysuniętą przez Kongres Kupiectwa Chrześcijańskiego w listopadzie 1937 r.

Ordynacja podatkowa. Wydanie drugie. Biblioteka tekstów ustaw Nr 16. Kraków 1937 r., stron 156. Księgarnia Powszechna.

Książka zawiera jednolity tekst ordynacji podatkowej oraz tekst rozporządzenia wykonawczego Ministra Skarbu z dnia 25 marca 1937 r.

Rodowód i prawdy Lewicy Patriotycznej. Warszawa 1937 r., stron 16. Nakładem Komisji Propagandowej Związku Lewicy Patriotycznej.

Jest to broszura propagandowa, wskazująca m. in program Związku Lewicy Patriotycznej.

Sprawozdanie z działalności Śląskiego Towarzystwa Ochrony Zwierząt za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1937 roku. Katowice 1938 r., stron 60. Nakładem Śląskiego Towarzystwa Ochrony Zwierząt. Zarząd Główny w Katowicach (gmach Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego).

Sprawozdanie z działalności Lwowskiego Okręgu Wojewódzkiego Związku Straży Pożarnych R. P. na rok 1936/37. Lwów. Stron 27.

Uwagi i dane o możliwościach ekspansji gospodarczej kupiectwa i rzemiosła polskiego na Polesiu Wydawnictwo Nr 2 Koła Młodych Towarzystwa Rozwoju Ziem Wschodnich z cyklu „Młodzi na Ziemie Wschodnie". Stron 32.

Bruszura zawiera dane informacyjne, dotyczące miast województwa poleskiego z wyszczególnieniem, jakiego rodzaju przedsiębiorstwa polskie i jacy rzemieślnicy byliby pożądani w poszczególnych miastach wspomnianego województwa. Do broszury dołączono dodatek informacyjny o Wołyniu.

CZASOPISMA

Drogi Polski. Warszawa, miesięcznik Nr 4. *J. K.*: Polski problem bałtycki. *Dr A. Rose*: Reforma interwencjonizmu.

Ekonomista. Warszawa, kwartalnik Nr 1. *B. Oyrzanowski*: Przyczynek do teorii wpływu podatków na stosunki gospodarcze.

Gaz, woda i technika sanitarna Kraków, miesięcznik Nr 2. *Dr inż. B. Roga i inż. A. Grossman*: Konsumcja gazu w Warszawie. Nr 3. *Inż. J. Siksa*: Chlorowanie wody i ścieków kanałowych.

Gazeta sądowa warszawska. Warszawa, tygodnik Nr 16. *A. Mogilnicki*: Zniewaga — zniesławienie — obraza (dok.).

Głos prawa. Lwów. miesięcznik Nr 9—10. *Adw. S. Wertheim*: Moc obowiązująca Konstytucji. *Adw. Moldauer*: Problemy prawa automobilowego a kod. zob.

Głos sądownictwa. Warszawa, miesięcznik Nr 4. *J. Kubicz*: Rozważania uposażeniowe. *K. Lubaczewski*: Jeszcze o dodatkach funkcyjnych.

Gospodarka narodowa. Warszawa, dwutygodnik Nr 8 *K. Lubicz*: Kierunki re-

formy finansów samorządu terytorialnego. *c. k.*: Czy etatyzacja handlu zbożem?

Oszczędność. Warszawa, dwutygodnik Nr 7. *Z Kaiserowa*: Czy propadandy i reklamy trzeba się uczyć?

Polacy za granicą. Warszawa, miesięcznik Nr 4. Imponujący Kongres Polaków w Niemczech.

Polityka narodów. Warszawa, miesięcznik Tom XI, zesz. 1—2 *K. Smogorzewski*: Uwagi o polityce zagranicznej.

Polska gospodarcza. Warszawa, tygodnik Nr 16. *Z. Rogoziński*: Finansowe i gospodarcze położenie Gdańska.

Pracownik samorządowy. Warszawa, dwutygodnik Nr 8 Awanse przez szczeblowanie. *Paweł Krzowski*: Udział gmin i pracowników samorządowych w rozwoju kultury wsi.

Przegląd organizacji. Warszawa, miesięcznik Nr 4. *Dr P. Macewicz*: Higiena pracy i zawodoznawstwo. *Wł. Baliński*: Rejestracja listów, korespondencja wewnętrzna i wewnętrzne kwitowanie.

Przegląd pożarniczy. Warszawa, organ Związku Straży Pożarnych R. P., miesięcznik poświęcony sprawom techniki pożarniczej, Nr 4.

Ognioodporność materiałów budowlanych i pomocniczych. Sprężone i skroplone gazy. Jeszcze o asystencji straży pożarnych podczas przedstawień publicznych. Nowe przepisy o kominiarstwie w Niemczech. Z orzecznictwa sądowego. Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych. Pismo okólne Min. Spraw Wewn. o strażach pożarnych miejscowych. Polskie normy. 15-godzinna akcja w aparatach tlenowych. Kongres Bezpieczeństwa Pracy

Samorząd. Warszawa, tygodnik Nr 15 *St. P.*: Społeczeństwo a samorząd. Nr 14 *H. Pawłowski*: Samorząd terytorialny wobec zagadnienia obrony przeciwpożarowej *Inż. M. Lewicki*: Znaczenie prewencji pożarowej w dziedzinie obrony Państwa. *Mgr W. Spranger*: Ubezpieczenia a prewencja. *K. Ciszkiewicz*: Budownictwo ogniotrwałe jako czynnik obrony przeciwpożarowej w Polsce. Nr 16. *Dr L. Bar*: Zagadnienia samorządowe w ustawie o uporządkowaniu wspólnot gruntowych. *St. Gliszczyński*: Finanse komunalne.

Samorząd miejski. Warszawa, dwutygodniku Nr 7. *St. Zbrożyna*: Rola i zadania miast w dziedzinie poprawy warunków mieszkaniowych ludności. *I. Surmacka*: Na marginesie projektu ustawy o walce z nierządem. *Dr W. Dalbor*: O zniesienie dwoistości władz administracji ogólnej w miastach *Inż. A. Paprocki*: Wymagania urbanistyki podstawą kultury estetycznej miasta Nr 8. *M. Porowski*: Przed nadzwyczajną sesją Parlamentu. *St. Dębowski*: Uwagi o inwentaryzacji majątku. *K. Pyszkowski*: Postępowanie przy dostawach i robotach.

Samorząd terytorialny. Warszawa, kwartalnik Nr 3 i 4. *M. Jaroszyński*: Rozważania wstępne na temat reformy finansów komunalnych. *J. Wasilewski*: Zagadnienie samorządu w Z. S. R. R. (dok.). *E. Strzelecki*: Próba szacunku niezabudowanych terenów miejskich w Polsce.

Wychodźca. Warszawa, dwutygodnik Nr 7. *H. S.*: Żądamy dla Polski kolonii.

Annuaire de l'Institut International de droit public. Paris 1936. *M. M Guetzévitch*: Le régime parlementaire dans les constitutions européenes d'apers — guerre 1937. *Prof. M. F Weyr*: Le probleme des pleins pouvoirs législatifs. *Prof M. P. Stainov*: L'exercice de la fonction législative par un organe de l'exécutif.

Gasschutz und Luftschutz. Berlin, miesięcznik Nr 3. *Dr Hüster*: Organisation für Luftschutz. *Hieber*: Gasabwehrdienst und Verbandsansbildung.

Jahrbuch des öffentlichen Rechts der Gegenwart. Band 24/1937. *Prof. dr A. Köttgen*: Von Deutschen Staatsleben. *Prof. P. Stainov*: Das Staatsrecht Bulgariens nach dem Weltkrieg. *G. D. Daskalakis*: Die Verfassungsentwicklung Griechenlands.

Monatshefte für Baukunst in Städtebau. Berlin, miesięcznik Nr 1. *Paulsen*: Aufgaben des Städtebaues.

Reichsverwaltungsblatt Berlin, tygodnik Nr 13. *Dr T. Steimle*: Nationalsozialistische Eingemeindungspolitik. *Dr B. Dennewitz*: Grundsätze für eine einheitliche Gemeindebeamtenbesoldung. Nr 14. Die Zusammenlegung von Preussischen Provinzen.

Die Stadtereinigung Feudingen, dwutygodnik Nr 6. *D. Rische* 50 Jahre Strassenreinigung und 52 Jahre Müllabfuhr und Müllverbrennung in Altona.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.